

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

TEMMUZ 1970

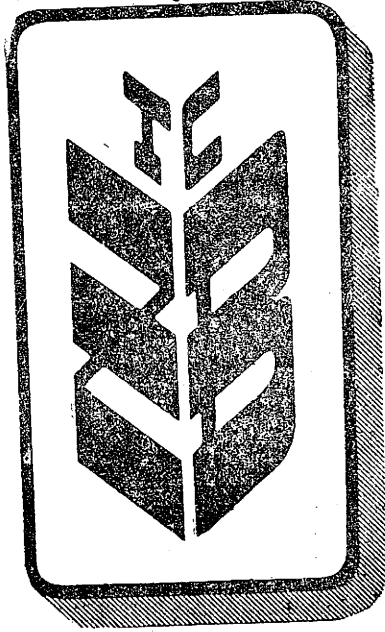
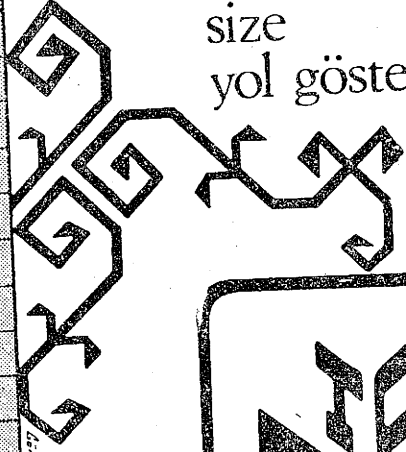
İÇİNDEKİLER:

- XVIII. Yüzyıla Ait Bir Çalgı Adları Cedveli ... Doç. Dr. M. Kemal ÖZERGİN
 Tepegöz'ün Beşiri Varyantı ... Prof. Dr. Şükrü ELÇİN
 Kars'ta Çile Çıkarma ... Hayri ÖZEL
 Yedi Uyurlar ... Ercüment Me'lh ÖZBAY
 İklim ve İklima Dalı Atasözleri ve Deyimler ... Azmi GÜLEÇ
 Konyalı Aşık Mehmet Yakıcı'nın Bir Destanı ... Selçuk ES
 Halk Dansları Ekiplerimiz Japonya'da ... Çora HİNÇER
 Bakırköy Halkevi Halk Oyunları Grubu Fransa Turu'na çıkıyor ... T.F.A.
 3. İstanbul İlikokullar Arası Folklor Şenliği ... Üstün GÜRTUNA
 Deñice - Hacıobası Köyünde Yağmur Duası ... Gülali AYDINOĞLU
 Çorum Oyunlarından : Çekirge ... Mustafa SUCUOĞLU
 Hatay'dan Masallar : Ayşe - Fatma Kuzular ... Dr. Edip KIZILDAĞLI
 Ümiteli Köyünde Kına Gecesi ... Şevki KEPENEK
 Bu Sayıda Biten XII. Cildin Yazar Adlarına Göre İndeksi (İçindekiler)
 DÜZELTME - ÖZÜR - BIZE GELEN KİTAPLAR

SAYI: 252

KURUŞ: 125

tasarruflarınızı
değerlendirmek için
size
yol gösterecek ışık

HER YERDE HER ZAMAN
T.C.ZİRAAT BANKASI
olacaktır

(Basın : 60045 - A. 20061 - 76)

25 Şubat 1977

Doz

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

TEMMUZ 1970

İÇİNDEKİLER:

- XVIII. Yüzyıla Ait Bir Çalgı Adları Cevdli ... Doç. Dr. Kemal ÖZERGİN
Tepegöz'ün Beşiri Varyantı ... Prof. Dr. Şükrü ELÇİN
Kars'ta Çile Çıkarma ... Hayri ÖZEL
Yedi Uyurlar ... Ercüment Me'li ÖZBAY
İklim ve İkdime Dair Atasözleri ve Deyimler ... Azmi GÜLEC
Konyalı Aşık Mehmet Yakıcı'nın Bir Destanı ... Selçuk ES
Halk Dansları Ekiplerimiz Japonya'da ... Çora HİNÇER
Bakırköy Halkevi Halk Oyunları Grubu Fransa Turu'na çıkıyor ... T.F.A.
3. İstanbul İlikokullar Arası Folklor Senliği ... Üstün GÜRTUNA
De'ice - Hacıobası Köyünde Yağmur Duası ... Gülali AYDINOĞLU
Corum Oyunlarından : Çekirge ... Mustafa SUCUOĞLU
Hatay'dan Masallar : Ayşe - Fatma Kuzular ... Dr. Edip KIZILDAĞLI
Ümiteli Köyünde Kına Gecesi ... Şevki KEPENEK
Bu Sayıda Biten XII. Cildin Yazar Adlarına Göre İndeksi (İçindekiler)
DÜZELTME - ÖZÜR - BİZE GELEN KİTAPLAR

SAYI: 252

KURUŞ: 125

İSTANBUL'DA AYDA BİR KEZ ÇIKAN FOLKÖRÜ DERGİSİ

Şiddetli baş ağrılarına karşı

OPON
KULLANINIZ

OPON, baş, diş, adale, sinir, lumbago, romatizma ağrılarına teskin eder
OPON, bayanların muayyen zamanlardaki sancılarında faydalıdır
OPON, günde 6 tablet alınabilir

(Yeni Ajans : 3072 - 77)

ALGO
TABLET

Soğuk algınlığı hastalıklarında, grip, ateşli enfeksiyon hastalıklarında, sıyatik, bel ağrıları, nüks ağrıları, romatizma ve nevralji hastalıklarında ağrı dindirici olarak kullanılan bir tedavi ilacıdır.

Emin ve erken tesiri ile temayüz eden ALGO baş, diş, nezle ile türlü sebeplerden doğan ağrılar, migren ve adet sancılarında umumiyetle kullanılır.

ALGO
LOKMAN müstahzarıdır.

(Folklor : 78)

FILİZ
ÇAYI

USTON VASİFLİ ÇAYLARIN HARMANILARINI HAZIRLAYAN

Y. C. TEKELİBANKASI

ANADOLU
BANKASI

SİZİN ESİNİZİN
ÇOCUKLARINIZIN
KISACASI

AİLENİZİN BANKASIDIR

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

KURULUŞU : AĞUSTOS 1949

AYDA BİR DEFA İSTANBUL'DA ÇIKAR HALKBİLGİSİ DERGİSİ

SAHİBİ : İHSAN HİNÇER

No: 252

TEMMUZ 1970

YIL : 21 — CİLT : 12

XVIII. Yüzyıla Ait Bir Çalgı Adları Cedveli

Doç. Dr. M. Kemal ÖZERGİN

I.
Elyazması bir eserin boş yapraklarından birine kaydedilmiş bulunan bir çalgı adları cedveli. Türk musikisinin tarihi boyunca kullanılan çalgıların bir kısmını tesbit etmede bize kaynak olmaktadır (1). Çalgı adları bakımından bir hayli zengin bulunduğu için, o cedveli burada ayrıca ele alıp, tanıtmak istiyoruz.

«Esâmî-i Sâz» başlığını taşıyan bu cedvelde 52 tane çalgının, sadece adı sıralanmıştır. Bunlardan ikisinin nasıl şeyler olduğunu, ne yazık ki, bugün için bilemiyoruz. Diğer 50 çalgı, musiki âletleri incelemelerinde esas tutulan temel sınıflandırmaya uyarak, şu dört küme içinde gözden geçirilebilir:

Çalgıların ilk kümesi Kendi - sesliler (4 tane)'dir. Bunların en sadesi olan zil'in, Mehter zili (büyük çaplı, nr. 3) ve Rakkas zili (küçük çaplı, nr. 4) gibi iki türü olduğu görülmüştür. Çalpare (nr. 2), bugün de bilinen bir ölçü vurma çalgısıdır. Madenden yapılmış ve ağız içinde dil yardımı ile titreştirilerek çalınan Ağız tabürası (nr. 1), artık Türkiye'de unutulmuştur. Şimdi sadece Kırgızlar'da «Temir - komuz» adıyla kullanılıyor.

İkinci kümeyi teşkil eden Deri - sesli çalgılar (6 tane)'in başında, en küçüğü ve en yaygını olan Def (nr. 6) gelir. Ondandır daha büyük olan Dârbuka (nr. 5), Kudüm (nr. 7) ve Na'ra (= Nakkare, nr. 9) yine bugün bilinen çalgılardır. Tabl (nr. 10), diğer adı ile Davul, yüzyılların Türk çalgısıdır. Bu türün en büyükü olan Kûs (nr. 8), artık şimdi sadece tarihi Mehter'de görülen bir davuldur.

Üçüncü kümedeki Tel - sesli çalgılar (18 tane)'in en eskisi ve en ilkel Çeng (nr. 14)'dür.

Ondandır doğduğu düşünülen, Bağlama (nr. 11), Bozuk (nr. 12), Bulgarı (nr. 13), Çögür (nr. 15), İki - telli (nr. 16), Kara - düzen (nr. 18) ve Kobuz (nr. 21) gibi halk çalgılarının bazıları şimdi unutulmuş ise de, bazıları bugün de biliniyor. Sanat musikisinde kullanılan Santür (nr. 24) ile Kaanûn (nr. 17)'un çok eski bir geçmişi vardır. Yine bu kesimde görülen Lâvûta (nr. 22), Şarkı (nr. 26), Tanbûr (nr. 27) ve Üd (nr. 28), yukarıda sayılan halk çalgılarının geliştirilmiş türleridir. Kemân (nr. 19), Kemançe (nr. 20) ve Rebâb (nr. 23), ilk defa Türkler tarafından uzun saplı telli çalgılara yay tatbiki ile kullanılmaya başlayan yaylı çalgıların ilkel örnekleridir. Bu tür, çok sonra Orta Avrupa'da geliştirilerek, önce Sine-kemân (nr. 25) ve arkasından da şimdiki Kemân ortaya konulmuştur.

Çalgıların sonuncu kümesi Nefes - Sesliler (22 tane)'dir. Bunların tek ses veren en basitleri Boru (nr. 30), Bektaşî borusu (nr. 29) ve Nefir (nr. 46)'dir. Aynı özellikte, çok uzun boylu olan eski Türk çalgısı Ker-nây (nr. 42) ile bir de Turunpata (nr. 50) vardır. Miskaal (nr. 44)'de ise, değişik boylardaki 15-20 kısa kamışın bir dizi hâlinde bağlanmasıyla, bir ses merdiveni elde edilebilmiştir. Dûdük (nr. 36) ve Kaval (nr. 41), üstlerinde açılmış delikler yardımı ile artık ezgi çalınabilen âletlerdir. Bu ilkelilerin daha geliştirilmiş, sanat musikisinin Nây ailesi çalgıları (Nây nr. 45, Dâvûd nr. 34, Küçük-mansûr nr. 43, Şâh-mansûr nr. 48, Gîrîf nr. 39)'dür. Dûdüğü titreşebilen bir dil takılması ile meydana gelen çalgıların, daha sonraları ortaya çıktığı muhakkaktır. Elimizdeki cedvelde, bunlardan Çağırma (nr. 32), Çifte-boru

(nr. 33), Dilli-düdük (nr. 35) ile Sürnä ailesi (Sürnä nr. 47, Cura Sürnä nr. 31, Kaba Sürnä nr. 40) vardır. Gayda (nr. 38) ile Tulum (nr. 49), şişirilen bir deri içine depo edilmiş havanın yardımı ile çalınan aynı türdeki çalgının adıdır. Yine bu kümedeki Erganün (nr. 37), Türkler'in kilise musikisi aracılığı ile tanıdığı bir çalgıdır.

Çalgı adları cedvelinde bulunan, fakat nasıl olduğunu bilemediğimiz iki çalgının, Hürbü (2, nr. 51) ile Tâs-ı me'ârif (nr. 52)'in ancak ileride bulunacak yeni kaynaklar yardımı ile açıklanabileceğini ümit ediyorum.

Yukarıda incelenen Esâmi-i Sâz topladığı çalgı adlarının çokluğu bakımından şimdilik elimizde bulunan kaynaklar arasında, Evliyâ Çelebi (1611-1682?)'nin ka'emiyle yapılmış 80 çalgılık tesbitten sonra, ikinci dereceyi almaktadır. Cedvelde adı verilmiş çalgılardan üçü, Ağız tanbûrası (nr. 1), Kobuz (nr. 21) ve Ker-nây (nr. 42), Osmanlı ülkesinde XVII. yüzyıl ortalarına kadar kullanılmış ve ondan sonra adı artık belleklerde kalmıştır. Cedveldekilerden iki tanesi, Lâvûta (nr. 22) ile Sine-kemân (nr. 25) ise, bu ülkede ancak XVIII. yüzyılın ikinci yarısı ortalarında ortaya çıkmış çalgılardır. Esâmi-i Sâz'dan ne yazık ki, sadece çalgı adları verildiği için, daha fazla istifademiz olamamaktadır.

Bu yazıyla tanıtılan Esâmi-i Sâz'ın kim tarafından, ne zaman ve nerede kaleme alındığı, kendi basit metninde gösterilmemiştir. Bununla birlikte, yukarıda verilen açıklama ve bir de elyazmasının istinsah tarihi gözönüne alınırsa, elimizdeki cedvelin XVIII. yüzyılın sonlarında İstanbul'da meydana getirildiği kolaylıkla düşünülebilir. Ancak bunun kimin eliyle olduğu anlaşıl原因yor.

II.

Esâmi-i Sâz, İstanbul Üniversitesi Kitaplığındaki bir elyazması eserin ilk yapraklarındadır. Boş yapraklarına böyle çeşitli kayıtların toplandığı bu eser, sırtı ve kenarı kırmızı meşinden, ortası ebrû kâğıt kaplı basit bir cilt içindedir. Cildin kenarlarında yıldız basma bezeme görülür. 145X231 mm. ölçüsündeki ince ve açık krem renkli kâğıt üzerine, değişik sa-
tırılı olmak üzere, nesih ile yazılmıştır. Tamamı 101 yapraktır. Bütün metni kırmızı mürekkepli cedvel içine alınmış olan elyazmasının bazı yapraklarında 1124 (1712) tarihi ile Sultan I. Abdülhamid (1774 - 1789)'in adı geçer. Sonda da,

«Temmet, sene 1223» (1808) kaydı bulunuyor. İstinsahı yapanın adı belli değildir. Esâmi-i Sâz, bu elyazmasının 2 b. yp. - ndadır. Metni 11 satır tutar. Bu da, nesih yazı ile yazılmıştır. Kırmızı mürekkeple çekilmiş, 76X153 mm. lik bir cedvel içindedir.

«Esâmi-i Sâz» başlığı verilmiş bu cedvel, basit bir tesbit düşüncesiyle kaleme alınmış olmalıdır. Yazanın, Nakkare'yi «Na'ra» şeklindeki imlâsına bakılırsa, orta kültürlü bir kişidir. Çalgı adları sıralanırken, arap yazısının alfabeye dizisine oldukça uyulduğu, sadece Sürnä dan sonra Cura Sürnä ile Kaba Sürnä'nin, Kemân'dan sonra Sine-kemânın belki hatırlanarak sırasız kaydedildiği görülmüyor. Bir de Çağırma ile Kemeççe, yine sıraları geçtikten sonra sona eklenmiştir. Cedvelde, Bektaşî borusu yanındaki dört kelimelik açıklamayı saymazsak, çalgıların sadece adları kaydedilmiş ve her çalgı adının altına da birer sıra numarası konulmuştur.

Cedvel'in metni burada yayımlanırken yazılışlarına dokunulmamış, sadece çalgı adları çalgı-bilim'in ilmi sınıflandırması içinde kümelendirilmiştir. Ancak, her adın sonunda bulunan parantez içindeki sayının yardımı ile metnin asıl dizisini de elde etmek mümkündür.

I. Kendi-sesli çalgılar

1. Ağız tanbûrası (2)
2. Çarpâre (11)
3. Zil-i Mehter (20)
4. Zil-i Rakkas (21)

II. Deri-sesli çalgılar

5. Dârbuka (15)
6. Def (16)
7. Kudüm (36)
8. Kûs (44)
9. Na'ra (48)
10. Tabl (30)

III. Tel-sesli çalgılar

11. Bağlama (6)
12. Bozuk (7)
13. Bulgarı (5)
14. Çeng (13)
15. Çöğür (12)
16. İki-telli (3)
17. Kaanün (34)
18. Kara-düzen (37)
19. Kemân (42)
20. Kemeççe (52)
21. Kobuz (38)

Derlemeler :

Tepegöz'ün Beşiri Rivayeti

Derleyen : Prof. Dr. Şükrü ELÇİN

(«Tekgözlü - tepe» hikâyesi, Sirt'in Beşiri kabasından Muhsin Özerdem'den tesbit olundu.)

Urfada evvel zaman içinde tepesinde bir gözü olan zengin, siyah derili upuzun bir adam varmış. Bu, Tekgözlü - tepe imiş.

Bir gün, üç arkadaş, Tekgözlü - tepe'nin hayvanlarını çalmak için yola çıkmışlar. Günlere yürümüşler, nihayet Tekgözlü - tepe'nin hayvanlarının bulunduğu mağaraya varmışlar. Mağarada hayvanlar varmış ama, sahibi Tekgözlü - tepe yokmuş. Hırsızlar, bu gece burada yatalım, yarın sabah sürüyü alıp kaçalım, demişler. Sabaha karşı Tekgözlü - tepe çıkıp gelmiş. İnsan kokusunu duymuş.

— İn misiniz, cin misiniz, diye haykırmış. Hırsızlar korkmuşlar, bir köşeye sığınmişler. Tekgözlü - tepe onlardan cevap alamayınca mağaraya kapısına büyük kayalar yerleştirip kapamış ve hırsızları bir - bir yakalamış. Büyük bir ateş yakmış Tekgözlü - tepe, hırsızın birini şişe geçirip kızartmış ve yemişi İkinci hırsız da afiyetle yemiş. Sıra üçüncüye gelmiş. O sırada biraz istirahat edeyim, sonra yerim, demiş.

Üçüncü hırsız nasıl olsa bunun sonunda ölüm var. Sirtini dönmüş olan Tekgözlü - te-

pe'nin önünde duran ateş halindeki şişe kap-
tı gibi gözüne batırmış.

Tekgözlü - tepe danalar gibi acı acı böğürmüş, sonra homurdana homurdana fırlanmış, hırsız tutmak için ama bulamamış. Elim geçersen seni de kılır - kılır yerim, demiş.

Üçüncü hırsız sürünün tekesini kesmiş, derisini yüzmüş, içine girmiş ve keçilerin içine katılmış.

Tekgözlü - tepe sürüyü otlatmak için mağaranın taşlarını birer somun gibi kolayca atmış. Uzun ayaklarını mağara kapısında genişlemesine açmış; çıkan hayvanları tek - tek yoklamış. Sıra tekeye gelmiş, ona, ey benim köca, nazlı tekem demiş, beni kör eden bulursam kılır - kılır yerim, demiş, onu da salmış, meğer teke hırsızmış.

Teke elabildiğine koşmuş, bir uçurumun kenarına gelmiş, bağırmış:

— Ey Tekgözlü - tepe, seni kör eden benim, erkeksen gel, beni yakala, demiş.

Tekgözlü - tepe hiddetle uçuruma doğru koşmuş, görmediği için olacak, hızını kesememiş, uçurumdan yuvarlanıp ölmüş.

Hırsız koyunları, keçileri almış.

Köylüler de Tekgözlü - tepe'den kurtulmuşlar!

22. Lâvûta (45)	46. Kaba Sürnä (25)
23. Rebâb (19)	41. Kaval (39)
24. Santür (22)	42. Kerre-nây (2) (41)
25. Sine-kemân (43)	43. Küçük-mansûr (26)
26. Şarkı (28)	44. Miskaal (46)
27. Tanbûr (31)	45. Nây (47)
28. Üd (33)	46. Nefir (49)
IV. Nefes-sesli çalgılar	47. Sürnä (23)
29. Bektaşî borusu (4)	48. Şâh-mansûr (27)
Nefir deyü tesmiyye olur.	49. Tulum (32)
30. Boru (8)	50. Turunpatı (16)
31. Cura Sürnä (24)	V. Mahiyeti bilinmeyenler
32. Çağırma (51)	51. Hürbü (50)
33. Çifte-borı (9)	52. Tâs-ı me'ârif (29)
34. Dâvûd (14)	
35. Dilli-düdük (17)	
36. Düdük (18)	
37. Erganün (1)	
38. Gayda (35)	
39. Girift (40)	

(1) Bu konuda bk. M. Kemal Özergin; Musiki âletlerine dair bir manzûme. Büyük Türkîye, I/1 (Nisan 1970). 22-23.

(2) Çok yerde böyle «Kerre-nây» yazılan bu çalgının doğru adı, «Kernây» dir.

Kars'ta Çile Çıkarma

Yazan : Hayri ÖZEL

Doğuda kış uzun sürer. Özellikle Aralık ayının üçüncü haftası ile yirmi Şubat arası soğukların en şiddetli zamanıdır. Halk, kış boyunca odalarda, kapalı yerlerde oturmakla, bir bakıma çile doldurmaktadır. Şubatın yirmisinden sonra havaların ısınmaya başlaması üzerine, çekilen çileler bitecek, yaşam, yeniden hız kazanacak demektir. İşte «Çile Çıkarma» geleneği, bu tabiat olayını kutlamakla ilgili.

Kars'ın Digor ilçesine bağlı olan Halkışlak Köyünde çile çıkarmaya, genellikle evlenme çağındaki genç kız ve erkekler katılırlar. Akşam karandığında, küçük yaşta bir çocuk, hiç konuşmadan, arkasına bakmaksızın bir kova su getirir. Suyun içine, kız ve erkeklerin sayısı kadar çeşitli renkte iplikler takılı iğneler atılır. Bunlardan her biri bir kişiyi temsil etmektedir

Kova hızla çalkalanır. Hangi kıza erkeğin iğne ve iplikleri birbirine takılırsa, o kimselerin birbirleriyle evleneceklerine hükmedilir.

Daha sonra, suyun başına toplanan genç kızlar yüzük, bilezik, küpe gibi çeşitli eşyalarını kovanın içine atarlar. Herkes içinden bir dilekte bulunmuştur. Suyu getirmiş olan çocuk, yüzü örtülmüş olarak, elini rastgele kovaya daldırır, teker teker dipteki eşyaları çıkarırken, kızlar da buraya aldığımız manileri yüksek sesle, hep bir ağızdan okurlar. Eğer maninin anlamı olumluysa, eşya sahibi kızın dileği yerine gelecek demektir. O anda çıkan eşyaya rastlayan maninin anlamı olumsuzsa, eşya sahibi kız şansına küser. Bütün eşyalar kovadan çıkarılıncaya dek mani okumaya devam edilir. «Çile Çıkarma» da okunan maniler:

Ay çile çile yârim
Atın kamçıla yârim
Geldim bir söz demeye
Gönlün açıla yârim.

Dediğin demiş olsun
Yediğin yemiş olsun
Sen gittiğin oğlanın
Kâhkülü gümüş olsun.

Erdavut ocağında
Şam yanar bucağında
Allah muradın versin
Ağ oğlan kucağında.

Ağ alma kızıl alma
Gel yola düzül alma
Ya benim muradım ver
Ya menden üzül alma.

Ağ alma allamptı
Budaktan sallanıptı
Bu almayı gönderen
Acep hayellenipti.

Ay doğar sine sine
Dolan gel belesine
Bir çift kurban demişem
Yârimin gelmesine.

Yücede fenerem men
El vurma yanaram men
Sen kaş alttan göz eyle
Ustayam kanaram men.

Kızıl üzük kınanmaz
Bu kadar yar sınanmaz
Canımı kurban etsem
Eloğludur inanmaz.

Çıktım kerpiç duvara
Baktım ezeki yâre
Ben baktım, o bakmadı
Lânet bey ilgar yâre.

Pilekenim kırk ayak
Kırkıpa vurdum dayak
Dediler yârin gelir
Seğirttim yalınayak.

Halkışlak yolları
Alçak yüce kolları
Desmal alım süpürüm
Yârim gelen yolları.

Köyümüz dağ içinde
Gülü bardak içinde
Yaşasın Halkışlak
Güzel kızlar içinde.

Otaydan âlem gider
Cebinde kalem gider
Özün güzel ay oğlan
Annenden zehlem gider.

Karşıda kuzu gördüm
Tükü kırmızı gördüm
Açtım cennet kapısını
Sevdiğim kıza gördüm.

Otaydan top attılar
Topu topa kattılar
Dediler yârin gelir
Üreğim oynattılar.

Sürayı çayda gördüm
Elinde bayda gördüm
Bir öptüm bir dişledim
Ondan ne fayda gördüm.

Ay kız su doldurursan
Suyu bulandırursan
Meramın su değildir
Beni dolandırursan.

Körpüden geçti gelin
Başmağın düştü gelin
Eğil eğil bi öpüm
Üreğim geçti gelin.

Bahçede koç yatıptı
Koç boynuzun çatıptı
Hayıf koç emeğine
Kuru yerde yatıptı.

Karşıda kız kalası
Kız yetirmiş valasın
Kızın gönlü bendedir
Vermir beyman anası.

Halkışlak ocaktır
Gülü kucak kucaktır
Halkışlak'tan kız alan
Cennete varacaktır.

Senek susuz olur mu?
Dibi kumsuz olur mu?
Kız Allahu seversen
Yiğit yârsiz olur mu?

Semâverin burgusu
Yârim gezir Urusu
Siz Allah koyun bakım
Yanılmışam doğrusu.

Bağın bağımca var mı?
Bağında yonca var mı?
Gendini övmü güzel
Sevdiğin bence var mı?

Uzun iğnenin sapı
Sizin yol, bizim kapı
Yâri yârdan edenler
Dilensin kapı kapı.

Aras gelir, lil gelir
Deste deste gül gelir
O gülleri üzeydim
Yâr teline düzeydim.

Kızıl üzük pürüze
Gedin deyin horozu
Bu gece bannamasın
Yâr gelecektir bize.

Bu gece uymamışam
Baş yere koymamışam
Kur'an getir el basım
Ben senden doymamışam

Bu gece ne gecedir
Yastık baştan yücedir
Yastık gurbanım olam
Yâr ahvâli nicedir?

Değirmen üstü çiçek
Orak getir gel biçek
Sen kâhkül koy, ben mürçek
Görek hangimiz göçek.

SÖZCÜKLER: Erdavut: Bir şehit türbesi; Ezekli: Önceki; Pileken: Merdiven; Desmal: Mendil; Otay: Öteyan; Zehle: Nefret; Göçek: Güzel; Tük: Azeri ağzına göre, tüy; Bayda: Bakırla çinko karışımı bir madenden yapılmış tencere; Basmak: Terlik; Beyman: İmansız; Senek: Testi; Bannamak: Ötmek; Mürçek: Saç.

Bize gelen KITAPLAR

+ Ahmet BORCAKLI : «Karagöze». Geleneksel bir Türk tiyatrosu dalının Milli Kütüphanedeki dokümanları. Edinme adresi: A. Borcaklı, Milli Kütüphane Müzik ve Güzel Sanatlar Bölümleri Müdürü, Ankara. 24 X 16,5 Cm. boyunda, 8 sayfa. (Aynı eser: 20,5 X 14 boyunda İtalyanca olarak ta basılmıştır). İkisinin de üzerinde fiyat yoktur.

+ Türk Dil Kurumu : «Onikinci Türk Dil Kurultayı». 1969. Türk Dil Kurumu yayımları : 307. 24X16,5 boyunda, 232 sayfa.

+ Sabahattin Kudret AKSAL : «Kıral Üşümesi». oyun, 2 bölüm. Varlık Tiyatro Serisi : 25. 16,5X12 boyunda, 90 sayfa, 4 lira.

+ Yahya AKENGİN : «İstersen». Şiirler. İsteme adresi : P.K. 1, Sultandağı - Afyon. 19X13,5 boyunda, 50 sayfa, 4 lira.

+ İhrami TEZ : «Hacıbeyoğlu». Ten Tıp ve Eczacılık Neşriyatı : 12. Meşhur eczacıların hayat hikâyeleri serisi. 16,5X12 boyunda, 32 sayfa.

+ İkbâl Kitabevi : «Telâffuzlu İtalyanca - Türkçe ve Türkçe - İtalyanca Pratik Konuşmalar - Guida Di Conversazione Italiano - Turco E Turco Italiano» Sözlük. İkinci baskı. Yayıncı: İhya Kartal, İkbâl Kitabevi, Ankara Cad. İstanbul. 16X12 boyunda, 204 sayfa, 750 kuruş.

+ Hakkı BEKENSİR : «Çifteler Terimleri Sözlüğü». İki tekerlekli bisiklet terimleri, T.D. Kurumu Yayınları : 308. 19,5X13,5 boyunda, 64 sayfa, 3 lira.

+ Nordiska Museet : «Nordisk Nordic Pohjoismaiden Folkonst Folk Art Kansantaide - Kuzey Halk Sanatı/İskandinav Halk Sanatı». İngilizce, İsveççe ve Fince metinler. Stockholm, 1968. Kapak resmi : İsveç'te 1912 de yapılmış Adem ile Havva adlı bir motiften alınmıştır. 21X21 boyunda 62 sayfa.

+ Muammer ULUDEMİR : «Türküler I. Eskişehir Bölgesi». Adı geçen bölgede derlenen 149 türkünün nota ve sözleri. Milli Folklor Enstitüsü yayınları : 4. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlarında satılmaktadır. 24X16,5 Cm. boyunda, 172 sayfa, 10 lira.

+ İbrahim SARICIFTÇİ : «Uygulanmış Türküli Bağlama Metodu». Bağlama hakkında geniş bilgi ve belli başlı halk oyun ve türkülerimizin notaları. İsteme adresi : P.K. 56, Konuya. 24X16 boyunda, 98 sayfa, 750 kuruş.

Yedi Uyurlar

Yazan : Ercüment Melih ÖZBAY

Geçmişte, uzun kış geceleri ninelerimizden ve dedelerimizden zevkle dinlediğimiz YEDİ UYURLAR, yani «ESHAB-I KEHF» in hikâyesi; şimdi, bizleri uzun yaz günlerinde de ilgilendirmektedir. Zira rehber kitaplarında, resmî tanıtma broşürlerinde, onların adları belirtilmiş ve karayollarında ören yerleri sarı tabelalarla işaretlenmiştir. Turizm ve Tanıtma Bakanlığınca yetiştirilen ruhsatlı tercüman - rehberler, Türkiye'ye gelen turist gruplarına iki yerde YEDİ UYURLAR'ın mağaralarını gösteriyorlar. Birincisi, Selçukta (Efes), diğeri Tarsus'tadır.

Her ikisi de, Hıristiyanlığın Hac güzergâhında bulunmaktadır.

Doğulu ve Batılı arkeologlar, oryantalistler, din tefsircileri, kendi kültür çevrelerinin etkisiyle YEDİ UYURLAR'ı ve KÖPEKLERİNİ adlandırmışlardır. Doğu mitolojyasında birer velî addedilen bu yedi kardeşin adları: Yemliha, Mekselina, Misliina, Mernuş, Sazenus, Debrenuş, Kefçştetayuş olarak sıralanır. Köpeğin adı ise: Kitmîr'dir.

Batı'da, bilhassa Fransızların Büyük Ansiklopedisinde, YEDİ UYURLAR'ın adları: Maksimyanus, Margus, Martinyanus, Konstantinos, Dionisyos, Yohannis ve Surasiyü'ya çevrilerek Greko Lâtinleşmiştir.

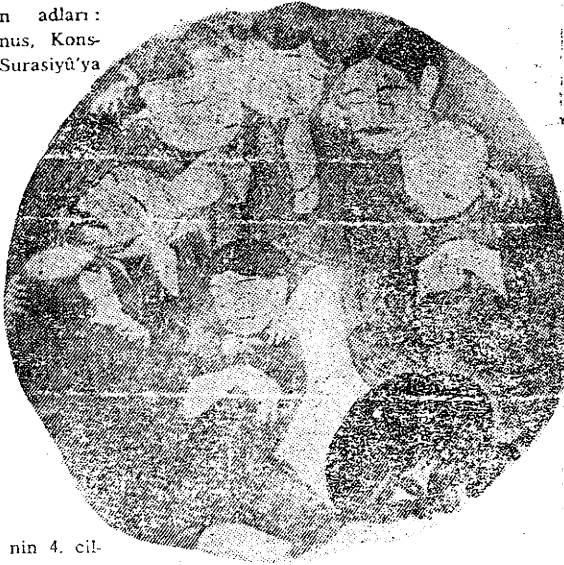
Genellikle, yaşantıları putperest Roma devrine bağlanmakta ve olay süresi 300, 395 veya 195 yıl arasında değişmektedir. Nitekim, Ortodoks, Rum ve Rus, Katolik Lâtin ve Süryani - Kopt gibi Hıristiyan takvimlerinde adlar ve anılma tarihleri 7 Temmuz, 4 Ağustos ve 22 Ekim arasında oynamaktadır.

Müslümanların Kutsal Kitabı Kur'an-Kerim'de toplamı yûzon âyet tutan «Ehf Sûresi»nde bu olay zikredilmiştir. Sürenin tümü Mekke'de; yalnız bir âyetin, Medine'de nazil olduğuna dair kavil vardır. T.C. Diyanet İşleri Reisliğinin 1939 tarihli «HAK DİNİ KUR'AN DİLİNİN Yeni Meallî Türkçe Tefsiri» nin 4. cildinde, asıl metinle birlikte 81 sahife tutan geniş izahat vardır. Dersiamdan Elmalılı M. Hamdi Yazır'ın derlediği bilgi hazinesine

göre, Eshab-ı Kehf'in mağaralarına sadece Anadolu'nun iki kentinde değil; Suriye'de Şam ve İspanya'da Gımata kentlerinde de rastlanmaktadır. Müslüman Endülüs'ün Loşe karyesindeki bir mağarada köpek ölüsüyle birlikte cesetlere rastlanmış ve orada bir meşced yapılmıştır. Buraya «Dekyus Şehri» denilmiştir.

Yedi Uyurları, yedi rakkamını kutsal sayan Pâbil menşeli Yahudi geleneğine bağlayanlar da çıkmıştır. Ama, Eshab-ı Kehf olayı, Müslüman dünyasını daha çok etkilemiştir. Nitekim, 1954 yılında Fransa'da yayınlanan «REVUE DES ETUDES ISLAMİQUES : İslâm Tetkikleri. Risalesi» nin 22. cildinde Mösyö Louis Massignon imzasıyla «Efesteki Yedi Uyurların Hıristiyanlık ve İslamiyetteki yeri» başlıklı ilginç bir derleme yazısı vardır. Türkiye'den Sayın Dr. Süheyl Ünver'in de bilgi ve belge kattığı bu derlemeden YEDİ UYURLAR'ın bugün üç kıt'ada bulunduklarını öğreniyoruz.

Eshab-ı Kehf adına yaptırılan meşcedlere: 1 — Loja (İspanya), 2 — İrkjan, Ngeus, Bog-

Topkapı Sarayı Müzesi arşivinde «Yedi Uyurlar - Eshab-ı Kehf» minyatürü

İklim ve İklim Dair Atasözleri, Deyimler

Yazan : Azmi GÜLEÇ

TÜRK TARIM FOLKLORU'na girerken, taşınmazlık ile ilgili Atasözleri ve deyimlerin birinci sırasını iklim'e dair atasözleri ve deyimlerin teşkil etmekte olduğunu birinci bölümde belirtmiştik. İşte bu sıraya göre İklim ve İklimle ilgili Atasözleri ve deyimlere yer vermeden önce Türkiye'nin İklim Bölgeleri ile ve köylümüzün hâlen kullanmakta olduğu tekrardan gözden geçirmemiz çok yararlı olacaktır.

Türkiye iklim coğrafyası ve iklim karakteri bakımından 7 bölgeye ayrılmıştır:

- A — Karadeniz bölgesi
- B — Marmara »
- C — Ege »
- Ç — İç Anadolu »
- D — Akdeniz »
- E — Güneydoğu »
- F — Doğu Anadolu »

Bu iklim bölgeleri birbirlerinden çok farklı bir iklim özelliğine sahiptirler.

Yukarıda adı geçen Fransız tetkik yayınının 1953 yılındaki araştırmasında, Cuma namazlarından önce Mısır Devlet Radyosunda yalnız Eshab-ı Kehf Sûresinin okunduğu kaydedilmiştir.

Hıristiyan inancında, tekrar diriliş mucizesine en güzel örnek gösterilen YEDİ UYURLAR'a izafe olunan kiliseler ise: 1 — Selçuk'taki Efes Mağarası (Türkiye), 2 — Stiffel'deki Dolmen - Kriptası ve Marsilya'daki St. Victor Lâhiti (Fransa), 3 — Aşağı Bayern'ın Rothof mevkiindeki Siebenschlâfer kilisesidir (Almanya).

Genellikle tarihçiler, YEDİ UYURLAR olayını; putperest Roma İmparatoru Decius (M. Ö. 249-251), ya da Diokletianus (M. S. 285-305) ile başlatıp Hıristiyan Doğu Roma - Bizans İmparatoru Theodosios II (M. S. 408-450) devrinde sonuçlandırmışlardır.

Hikâye malûm. Asil bir aileye mensup yedi, ya da altı kardeş, hidayete ererek Tanrıya inanmaya başladılar. Buna kızan put-

«Dünyamızı çeviren atmosfer içinde vukua gelen hâdiseleri tetkik ve hükümlere bağlayan bilgiye «METEOROLOJİ» denir.

İklim kelimesiyle, meteoroloji kelimesinden daha değişik bir mâna anlarız. İklim bize daha ziyade muayyen noktalarda hava hâdiselerinin ortalama kıymetlerini ifade eder. İklim üzerindeki ilmi çalışmalara da «KLİMATOLOJİ» ismi verilir. İklim mevzuu içerisinde nazarı itibare alınan en mühim faktör sıcaklık, yağış, rutubet, rüzgâr, güneşlenme ve bulutluluktur. Her biri tek başına ayrı bir faktör olan bu âmillerin bir araya gelmesiyle iklim meydana gelir.

Bu hâdiseler rasadlarla tesbit edildiği takdirde muhtelif faktörlerin uzun senelere ait kıymetleri ortaya çıkar. Klimatolojik rakkamlar olarak isimlendirdiğimiz bu kıymetlerin ortalamaları bize o mevkide cereyan eden hâdiselerin ortalama karakterini (iklimini) ifade ederler.

Umumiyetle meteorolojik rasadlar bazı kı-

perest vali ve halk, onları ölümlerle tehdit ederler. Ölümden kurtulmak için, dostları olan çobanı ve köpeğini yanlarına alarak bir mağaraya sığınır. Fakat, sığındıkları yer, düşmanları tarafından öğrenilir ve ceza olarak mağaranın kapısı ördürülür. Bir vak'ânüvis, bu olayı levha üzerine yazarak içeri atar. Mağarada hapsolüp uyuya kalan yedi kişi, ve köpekleri, yüzelli, ya da yüzdoksan yedi yıl sonra uyanırlar ve aralarından birini yiyecek almak için çarşıya yollarlar. Esnaf, kendilerine sunulan tedavülden kalmış eski parayı görünce şaşırır. Gerçek öğrenilince de, Hıristiyan İmparator ve İmparatoriçe, mahallin Başpiskoposu ve halk, mağaraya giderler. Ve böylece «Ölümlerin tekrar dirilleceğini ispatlayan» bu yedi canlının, yeniden uykuya dalıp bir daha uyanmadıklarına şahit olurlar. Diğer bir rivayete göre yedi kuş Süsüne rastlarlar. Sonraları, Anadolu'ya yönelen Hıristiyan dünyası, gûya YEDİ UYURLAR'ın kalıntısını bir lâhite koyarak Marsilyaya götürürler. Önce Aziz Victor Kilisesine konan bu lâhit, şimdi Borely Müzesindedir.

Bunca değişik, yer, tarih ve inanç kavramına rağmen YEDİ UYURLAR, Türkiye'de her zaman canlı olan önemli bir turizm konusu olmuştur.

sımlara ayrılırlar. Bunların belli başlıları Klimatolojik, Mikroklimatolojik, Sinoptik ve Aerolojik rasadlardır.

İklim mevzuu ve iklim incelemeleri yapanlar bakımından ehemmiyeti haiz olan rasad gurubu iklim (Klimatolojik) rasadlardır.

Mikroklimatolojik rasadlar gerek genişlik bakımından daha dar sahalarda yapılan rasadları içine alır.

Sinoptik rasadlar daha ziyade hava tahminleri bakımından kullanılan kıymetleri tesbit etmek üzere yapılan rasadlardır.

Aerolojik rasadlar, atmosferin derinliklerinde sıcaklık, basınç, nem, rüzgâr, istikamet ve süratini tesbit etmek üzere yapılan rasadlardır.

Görülüyor ki Meteoroloji yani hava bilimi bugünkü bilim hüviyetiyle ve en gerçek bir şekilde karşımızda dimdik durmaktadır. Günlük hattâ haftalık hava durumlarını en az hatalı bir şekilde bizlere bildirmekte ve öğretmektedir.

Gerçekten bugünkü Klimatoloji - İklim Bilimi sayesinde hava durumunu rahat bir şekilde öğrenebiliyorsak da, köylümüzün de bugüne kadar kullanmakta olduğu takvimle ve bu Atasözleri ile deyimlerin tam anlamıyla tarımın iklim şartlarıyla ne kadar uygun olduğu asla unutulmamalıdır.

«Köylü babalar oğullarına, yalnız toprak ve ona verilmiş emekleri değil, aynı zamanda toprak üzerindeki çalışmalarından edindiği tecrübe ve bilgileri de miras bırakmaktadır. İşte bizim için mühim olan da budur. Çünkü, bu bilgi dağarcığı, cidden ele ve nesillerden nesillere hep geçişinde, daha uyanık kafaların gayretiyle daha şişkinleşip mükemmelleşmek suretiyle, bir taraftan toprak ve hava hâdiselerinin, diğer taraftan da köydeki hayat ve çalışma tarzının, en doğru ve en canlı düsturlarını içimde taşıyan bir kitap haline gelmektedir.

Köylümüz kendi tecrübelerinden çıkarıldığı bu kaideleri, büyük bir istekle Tekerlemeler - Atasözleri halinde ifade ve tesbit etmekten büyük bir zevk duyar.

Christiansen, daha 1934 de neşrettiği bir kitabında: «Zirai kalkınmada Türk köylüsünün tecrübe ve bilgileri ihmal edilmemelidir. Bilâkis, bunlar büyük bir ihtimalla toplanıp gözden geçirilmeli ve kalkınma esaslarının kuruluşunda, köylünün bize öğrettikleri ön-

plânda yer almalıdır. Ancak bu surettedir ki, yanlış bir yola sapma ihtimal ve imkânları önlenmiş olabilir» diyordu. Fakat biz, Türk köylüsünün hâdiseleri ne kadar derin ve esaslı bir görüşle tetkik ettiğini, onların değişmez kaidelerini ne büyük bir ustalıkla ortaya koyduğunu, ancak onun dediklerini toplayıp, tasnif ettikten sonradır ki, daha iyi kavrayabildik. Nitekim, Türk köylüsünün, Atasözleriyle geçmiş zamanlardan bugüne naklettiği müşahede ve bilgileri, biz ancak en son ve modern araştırmalarla yeni yeni öğrenmeğe başlıyoruz.

Fakat, Atasözlerinin iyice anlaşılması için, her şeyden evvel köylümüzün kendi işinde kullandığı takvimle, bizimkini karşılaştırmak lâzımdır.

Türk köylüsünün kullandığı sene:

Köylümüz seneyi biri Kasım günleri (Kış günleri), diğeri de Hidrellez günleri (Yaz günleri) olmak üzere iki büyük kısma ayırır. Kasım 8 İkinciteşrinde (Kasım ayında) başlar, 179 gün devam eder. Hidrellez 6 Mayıs'ta başlar, 186 gün sürer.

Kasım günleri içinde şu kısımlar vardır (Tarihler bugünkü takvime göre):

1. Karakış: 11 Birincikânun - 21 Birincikânuna (Aralık ayına) kadar on gündür.

2. Zemheri: 21 Birincikânunda başlayıp 1 Şubat'a kadar 40 gün devam eder. Yani kış gündönümünden sonra gelen kırk gündür.

3. Hamsin: Kasım'ın 86-136 ncı günleri arasına düşen, 1 Şubat'tan 21 Mart'a kadar olan zamandır.

4. Cemreler: 3 cemre vardır. Bu Arabistan'dan alınma bir ziraat tâbiri olup, Geldanilerden beri devamedegelmiştir. Ateş mânâsına gelir. Ateşin biri havaya, biri suya, üçüncüsü de toprağa düşer.

Havaya: 20 Şubat'ta.

Suya: 27 Şubat'ta,

Toprağa: 6 Mart'ta düşer.

5. Koca karı soğuğu: 11 Mart'ta başlayıp bir hafta devam eder.

6. Kırılgaç gelmesi: 14 Mart.

7. Sittisevir: Nisan 20'den sonra gelen 6 güne derler. Bu da semadaki öküzburcuna güneşin girip orada 6 gün kalmasından ileri gelir.

Bunlardan başka, köylü zaman ölçüsü olarak, Kasımdan sonra kaçınıcı gün olduğunu göstermek üzere, aşağıdaki tâbirleri kullanır:

ARASTIRMALARI

Doksan: 5 Şubat

Yüz: 15 Şubat

Yüz on 25 Şubat

Yüze: 6 Nisan

Hidrellez günleri içinde de, 31 Temmuz'dan 7 Ağustos'a kadar geçen zamana (Eyyambahur) denir ki, bu günler senenin en sıcak günleridir.

Orta Anadolu için (Kırk İkinci) bilhassa mühimdir. Bu yağmurlar ekseriya Nisan içinde başlayıp, her gün ikinci zamanı, yani takriben saat 16.00 da düşmek üzere, 40 gün devam eder. Fakat, kırk ikinci yağmurların, ekseriya şiddetli fırtınalarla birlikte sağnaklar ve dolu âfetleri şeklinde gelerek, sel ve deli çayları tevhit etmesi dolayısıyla, bazan faydası kadar zararı da büyük olur.

Köylümüzün takviminde yer alan diğer tâbirler:

1. Nevruz: İlkbahar başlangıcı.

2. Gündönümü: Yaz başlangıcı.

3. Güz girmesi: Sonbahar başlangıcı.

İş hayatını yönlendirmek için, köylümüzün intihap ettiği sene, onun için hakikaten daha esastı ve daha canlıdır. Türk Köylüsünün, başlangıç Kasım olmak üzere kendisine seçtiği zaman ölçüleri, ekimlerinin hayat periyodlarıyla da pek uygun düşer. Bu takvim içinde ay taksimatının oynadığı rol, ikinci, hattâ üçüncü derecededir.

Atasözlerinde tesadüf edilecek tarihlerin hemen hepsi eski ay taksimatına ait olduğundan, bugünkü takvime uydurulmak istendiği zaman, mevzuubahis tarihleri, 13 gün ileriye almak lâzımdır.»

Buraya kadar köylümüzün kullandığı yıl ve takvimi öğrendikten sonra, Atalarımızın denemelerinin eseri olarak meydana getirmiş oldukları, İklim, İklim Dair Atasözleri ve Deyimleri teker teker gözden geçirelim. Yalnız bu Atasözleri ve Deyimleri havaya, aylara, günlere, yağmura, kar ve dolu gibi ayrımlarla okunamaz konumuzu daha çok sağlamlaştırmış olacaktır.

a - Havaya Dair Atasözleri ve Deyimler:

Havadan anlayan çiftçi aç kalmaz.

Sabahın kızılıtsı akşamı kış eder.

Akşamın kızılıtsı sabahı güz eder.

Gün döner yaz olur, gün döner kış olur.

İhya ılıya yaz, soğuya soğuya kış gelir.

Benzeye benzeye yaz, benzeye benzeye kış olur.

Hamsin, hem üşün, hem ısın.

Sen git zemheri gelsin.
Cemre yağışlı ise, yıl yağışlı, hasat bereketli.

Kasım yüz, gerisi düz.

Sittici sevir, kapıyı çevir:

Ülkemde yağarsa kuyu doldurur.

b - Aylara ve Günlere Dair Atasözleri ve Deyimler:

Geldi Kasım, çoğaldı hasım.

Karakış yağar, zemheri ayaz giderse, kızım halhalım gümüşten yaptırırım.

Karakışta karlar, Mart'ta yağmaz, Nisan'da durmazsa değme keyfine.

Kış kış gerek, yaz yaz.

Kış dumanlı, yazın yağmurlu olsun.

Zemheride yağmur yağacağına yılan yağsın.

Gücük gücük üzer, Mart gön yüzer.

Hesapla Gücüğü, yok edersen küçüğü.

Geçti gücük, yemmez sucuk.

Mart ayı, dert ayı.

Mart dokuzunda çıra yak, bağ buda.

Mart kapıdan baktırır, kazma kürek yakıtır.

Mart çiçeği sepete girmez.

Mart Martlar, tavuk yumurtlar.

İlk Mart, uygun sene.

Martta arıyı bırak, bul çiftine çırak.

Mart kuruluk, Nisan yağmurluk.

Mart havası gibi bir halde durmaz.

Mart ayların çingenesidir.

Yetiştirdi Mart, kurtulur kart.

Mart içeriye, pire dışarıya.

Mart on ikisinde kar da yağsa, bağlara kufur çalmalı.

Mart yılın kırığını doğrultur, yıl Martın kırığını doğrultmaz.

Mart gülmeli, Nisan ağlamalı, Mayıs çağlamalıdır.

Korkma Martın kışından

Kork Aprilin beşinden

Öküzü ayırır eşinden.

Kork April'in beşinden

Sarı öküzü ayırır eşinden

Korkma zemherinin kışından.

Martta ovaya, Nevruzda yuvaya.

Mart yağar, Nisan öğünür

Nisan yağar, insan öğünür.

Martta yağmasın, Nisanda durmasın.

Mart ile Mayıs'ta yağmur yağarsa sabanını gümüşlet!

Martta kuruluk, Nisanda yağmurluk.

Martta tezек kuruya, Nisanda seller yüriye.

Martta yağmaz, Nisanda dinmezse sabanlar altun olur.

Mart ile Mayısta yağmur yağarsa öğ kileyi, yağmazsa başına gey kileyi.

Martta sıçan siyemezse, Nisanda yağmur dinmezse, çiftçiliğe baha biçilmez.

Mart ile Mayıs arasında yağmur yağarsa öğ sabanı, yağmazsa sat sabanı.

Mart ile Nisan ağlarsa rençber güler. Nisan yağmuru altun araba, gümüş tekerlek.

Yılıp eksliğini Nisan yetirir, Nisanın eksliğini yıl yetirmez.

Nisan ayının yağmuru, kundura ununun hamuru.

Nisan yağmuru biçtim derdi ikiye biçtim. Nisan yağmurunun her damlası bir buğday danesidir.

Yağmurlu Nisan, rüzgârlı Mayıs. Nisan yağar, Mayıs çiseler o zaman dolar keseler.

Mayıs yağlımlı, toprak alımlı olmalıdır. Bahar güneşi seni, yaz güneşi beni yaksın. Baharın yağışı, arttırır sağışı.

Artık geldi yaz, ne fazla yağsın ne de az. Yazın sıcakında terleyen kışın soğukunda da terler.

Yazın bulutu çiftçinin umudu. Yazın yaşa, kışın taşa oturma.

Çıktı yaza, başladı saza. Yaz gelir kış, kış gelir yazı arar.

Yaz bereketi kıştan alır. Yaz safalı, kış cefalı.

Yaz bulutlu, yılımız kutlu. Yazın başı pişenin kışın aşı pişer.

Yazın gölge hoş, kışın çuval boş. Yazın sıcakında terleyen kışın soğukunda üşümez.

Yaz yalan, kış gerçek. Ağustosun sıcak, karpuz vuru bacağı.

Ağustosun yarısı yazdan yarısı kıştandır. Ağustosta beyni kaynıyanın zemheride kazanı kaynar.

Ağustosta gölge kovan, zemheride karnın oğar.

Güz günü, gez günü. Bir gün on günü besler on gün bir günü beslemez.

İyi gün dostu, köpeğin postu. Ay günlerden asır yıllardan olur.

c - Yağmur'a Dair Atasözleri ve Deyimler: Rençberin anbarı, yağmurla dolar.

Başladı kış ikindi, çoban kepenek dikindi.

Eser eser yağmazsa vay rençberin haline. Yağmur yağmadan sele gider, her hacet için ele gider.

Gökten yağar, yerde biter. Yağmurun hayırlısı; bağı bayırlısı.

Gece yağar gündüz açar, o yılımızın hoşluğundan; Gündüz yağar gece açar o yılımızın puşluğundan.

Yağmur gibi bereketli ol. Yağışlı ay, çoğaldı pay.

Hava boyunca ağlar, helşir ekinler bağlar. Yağmuru yel, insanı el azdırır.

Yağmur gününde ağmalı, güneş gününde çavmalıdır.

Yağmur gününde, bıçak kınında gerek. Kork zağardan, çok yağardan.

Yağmurlu havanın uykusu, yelli havanın kuytusı.

Vakitsiz yağın yağmur, ihtiyarlıkta gelen servete benzer.

Çiftçi yağmur ister, tuğlacı kurak, ikisinin de muradını veren Hak.

Geçmir yağmura kepenek olup çapınma. Gök ağlamayınca, yer gülmez.

Gök gürlmeden yağmur yağmaz. Gök gürlmeyince, çiftçi Allah Allah demez.

Yağar diğircik, ıslanmaz dağarcık. Ekin yağıştan, mal doğuştan belli olur.

Yağmurla kar bereket; yeter ki olsun bereket.

Az yağmurdan çamur olmaz; özüz buğdaydan hamur olmaz.

Yılımız yağmurlu, elimiz hamurlu. Bir damla yağmur düşmedi, ekme fırında pişmedi.

Yağ yağışla; süt sağışla. Yağar yağar dinme bilmez, çiftçi artık gülmeye bilmez.

Yağmur yağdı engine çıkarın ağanın den-gine.

Bereketin kökü fazla yağışla, israf etme yoksullara başışla.

Yağmur serpeledi, kar tepeledi. Kurbağanın bile gözü yağmurdadır.

Yağmur sınıyor, ara sıra diniyor. Yağmurun yavaşı; öşürücü kızdırır.

Yağmur donar kar olur, o da bize kâr olur.

Yağar yağar sel olur, sel çoğalır göl olur. Yağmur yağarsa, ineği sat, öküzü al; yağmur yağmazsa, öküzü sat deveyi al.

Yağmur yağarsa, tarladakinden, yağmazsa

Konyalı Aşık Mehmet'in Bir Destanı

Yazan : Selçuk ES

Günler - aylar hele yıllar durmadan geçiyor da farkında olmuyoruz. Konyalı Halk Şairi Mehmet Yakıcı'nın ölümünden bugüne kadar tam yirmibir yıl geçmiş. Rahmetlinin ses tonu hâlâ kulaklarımızda çınlar. Güleç yüzü gözümün önünde belirir, hey koca dünya kimler gelip geçti şu topraklar üzerinden Evet bizler de bir gün sıramız gelip aynı geçitten geçeceğiz, yeter ki arkamızda iyi bir hâtıra bırakalım.

Kütüphanemdeki arşivimi karıştırırken rahmetli Aşık Mehmet Yakıcı'nın 1930 senesinde yazılmış «Şikâyetname» isimli destanı elimde geçti. Unutulmaması için Türk Folklor Araştırmaları Dergisinde yayınlamak suretiyle hem merhumu yirmibirinci ölüm yıldönümünde anmış olmayı ve hem de 1930 yılında Konya'nın, dolayısıyla Türkiye'nin sosyal bakımdan perişan halini göstermeyi münasip buldum. Şikâyetname o yıl kurulan ve beş ay sonra Atatürk'ün emriyle kapatılan (Serbest Cumhuriyet Partisi) lideri merhum Fethi Okyar'a hitaben yazılmıştır. Şikâyetnameyi yazmadan halk şairimizin kısaca hayatını anlatalım:

Aşık Mehmet Yakıcı, 1295-1879 senesinde Konya'da doğdu, oniki yaşına kadar Konyada anbardakinden kazanılır.

c - Kar'la İlgili Atasözleri ve Deyimler: Kar toprağın örtüsü; kurak çiftçinin törpüsü.

Kar susuzu kandıramaz; kavurga karnı doyurmaz.

Fazla kar bereketin müjdecisidir. Bir kar iki yağmur verirse olur hamur.

Karlı sene nurlu sene. Kar gibi ak, gü gibi pak.

Kar toprağın mayasıdır. Kar yağar, bereket artar.

Kar içtçinin yorganıdır. Dağına göre kar yağar.

Kar izi kapatır, toz gözü kapatır. Kar ne kadar çok yağarsa, yaza kalmaz.

d - Do'u'ya Dair Atasözleri ve Deyimler: Dolu düştü düze, zararı değdi bize.

Dolu düştü dağa, muhtaç olduk yağa. Dolu düştü ekine, çiftçi uğrar hekime.

Düşüyor iri dolu, içi zehirle dolu. Fazla yağar dolu çiftçi olur deli.

oturdu ve Seditler Mahallesindeki Mesut Efendi Mektebini bitirdikten sonra bir süre medreseye devam etmiş ise de, babasının ölümü üzerine Göçü Köyüne giderek orada çiftçilikle meşgul olup maiyetini temin etti. Bilhassa Cumhuriyetin ilanından sonra 1927-1935 yılları arasında memlekette yedi sene devam eden kuraklık sebebiyle Konya'ya göç etmeye mecbur kaldı. Topraklık İlkokulunda hademelik bularak oniki yıl burada çalıştı. 1947 senesinde okuldaki vazifesinden müzmin romatizma sancuları sebebiyle ayrılmak mecburiyetinde kaldı. Esasen çocukları da yetişmiş bulduğundan evinden çarşıya - camiye gelip gitmekle vakit geçirir, her gördüğü ahabına irticalen şiir söylerdi. Aşık, geçirdiği kısa bir hastalığı mütekerkip, 2 Ocak 1949 da fânî dünyaya ebediyen gözlerini kapadı. Tanrı rahmetini eksik etmesin. Şimdi Şikâyetnamesini sunuyorum:

ŞİKÂYETNAME

Şikâyetnameyi yazdım huzur'a
Bizim halimizi bilsin Fethi Bey,
Dokunmasın birşey kalbe fütura
Bizim halimizi bilsin Fethi Bey.

Yaşasın Fethi Bey kurdu bir fırka
İyi namı gitti şark ile garba
Ne altta sergi var, ne dal'da hurka
Perişan halimi bilsin Fethi Bey.

Tevazu kalmadı düzen bozuldu.
İcar nisbetinde evler yazıldı,
Fakır, fukaranın bağı ezildi,
Fek yaman haldeyim bilsin Fethi Bey.

Rençber idi insanların yararı,
Dört seneden beri etti zararı,
Her tahsildarda var haciz kararı,
Canımız yanıyor bilsin Fethi Bey.

Sabahdan tahsildar dözilir bir saf,
Ne ticcar kalmıştır ve ne de esnaf,
Her gelen tahsildar etmiyor insaf,
Mâlmuz hacizde bilsin Fethi Bey.

Hep zengin ağalar çıkdılar hiçe,
Tahsildarlar kavrar hem gündüz gece.
Yol parası aldı altından keçe,
Böyle bir haldeyim bilsin Fethi Bey.

Eska'yı açdılar yeni dalre (*)
Bu da derdimize olmadı çare,
Bir dönüm ekli'e üç lira pare,
Onu da bulamam bilsin Fethi Bey.

Halk Dansları Ekiplerimiz Japonya'da

Yazan : Çora HİNÇER

Japonya'nın Osaka şehrinde kurulmuş bulunan EXPO - 70 Sergisi'nde Türk Folklor Ekiplerinin yaptığı gösteriler ilgiyle karşılanmış ve ayrıca bu sergiye 38 kişilik Mehter Takımı ile mankenlerimiz de katılmıştır. Sergiye gösteri için giden ekiplerimiz şunlardır:

- 1 — Kastamonu (Sadece bir davulcu ve bir zurnacı).
- 2 — Erzurum Erkek (Mahalli ekip).
- 3 — Silifke (Mahalli ekip)
- 4 — Gaziantep (Ankara'da hazırlanan ekip).
- 5 — Elâzığ (Ankara'da hazırlanan ekip).
- 6 — Bursa Kılıç - Kalkan (Mahalli Tahtakıran ekibi).
- 7 — Kars (İstanbul'dan Yük. Tah. Gençliği Türk Folklor Derneği Ekibi).
- 8 — Akçaabat - Karadeniz (Mahalli ekip).

Yönetim, Devlet Bakanlığı nezdinde kurulan komisyonca yapılmış, Hükümet adına Devlet Bakanı Refet Sezgin, Alt Komite Başkanı olarak da Dışişleri Bk. Siyasi İşler I. Gn. Sekreteri Daniş Tunalıgil tarafından yürütülmüştür.

Folklor kuruluşlarının tayini için komisyonda Turizm Tanıtma Bakanlığının temsilcisi Halil Oğultürk'e yetki tanınmış, ekipleri kendisi tesbit etmiş, fakat sonradan yerine Millî Eğ. Bk. Millî Folklor Enst. Md. Mv. Şerif Baykurt getirilmiştir. Ekipler Halil Oğultürk'ün programı gereğince bir hafta önceden Ankara'ya getirilerek kampa alınmış ve 31 Mayıs 1970 günü saat 19'da Ankara'dan bir Sab-

na uçağı ile hareket etmiştir. Grupun yöneticileri şu şekilde belirlenmiştir:

- 1) Folklor Grupları adına: Şerif Baykurt,
 - 2) Expo 70 Sekreteryası adına Dışişleri Bk. dan: Kemaleddin Demirer,
 - 3) Devlet Bk. adına: Gürkan Kartaltepe (Refet Sezgin'in Öz. Kl. Md.),
 - 4) Bütün grupun ve Mehter Takımının Başkanı olarak: Albay Galip Okan.
- Hareketten önce Hava Alanında Dev. Bk. Refet Sezgin bütün gruptakileri teker teker tebrik etmiş ve bir konuşma yaparak başarı dilemiştir. Yolculuk yaklaşık olarak 17 saat sürmüştü, bu arada Bombay ve Bangkok'da 1'er saat mola verilmiştir.

1.6.1970 akşamı Tokyo Havaalanına inilmiş. Japon Hükümetinin Grup Pasaportu kabul etmemesi dolayısıyla burada bir müddet beklendikten sonra şehre inilerek otele yerleşilmiştir. Ertesi gün öğleden sonra Tokyo'dan uçakla tekrar Osaka'ya hareket edilmiş, 40 dakikalık yolculuktan sonra Osaka'ya varılmış ve derhal otobüslerle basın toplantısı yapılan salona gidilmiştir. Burada Türk Folkloru hakkındaki izahattan sonra ekipler kısa bir gösteri yapmışlardır.

Bundan sonra şirin bir sayfiye yeri olan, fakat şehre 30-40 dakikalık mesafede bulunan Yaenosato'da Grand Mansion denilen binaya yerleşilmiştir. Otellerin rahatlığı ve özellikle çok temiz oluşu istisnasız herkesi memnun bırakmıştır.

4.6.1970 de Expo 70 sergi sahası dahilinde

Fethi Bey de sözlerime bakaydı,

Gazyığı da ucuzlayub akaydı,

Şeker, kibrit inhisarı kalkaydı,

Millet size duacıdır Fethi Bey.

Çabıstım çiftime yapmadım hile,

Yüzzelli dönümden çıktı on kile,

Benim tohumuğa yetmiyor bile,

Bankaya ne verem yetiş Fethi Bey.

Aşık Mehmet, senin sözlerin hakdır,

Kimse kaymetini etmiyor takdır.

Vergiye verecek on param yoktur,

Ne satup vereyim bilmem Fethi Bey.

1 Ekim 1930

(*) Eski: O raman açılan sulama dairesi.

EXPO 70 Sergisi'nde Yük. Tah. Genç. Türk Folklor Derneği Ekibi Kars Halk oyunlarımızı oynarken

modern mimarının bütün icaplarını taşıyan Güneşin Oğlu adına modernize edilmiş ve Festival Plâza ismi verilen Festival mahallinde ilk Türk Ekipleri olarak Erzurum, Kılıç - Kalkan ve Kars ekipleri gösterilerini yapmışlardır. Daha sonra yaklaşık olarak bütün ekipler öğle üzeri 1-2 ve öğleden sonra 15-16 saatleri arasında her gün Festival Plâza'da gösteriler yaptıktan başka Türk Pavyonu önünde de gösterilerini tekrarlayarak büyük ilgi görmüşlerdir. Festival Plâza'nın bir stadyum kadar büyük oluşu, seviricilerin figürlerin incelemelerine inmelerine engel olmuştaysa da, gerek Türk pavyonu önünde, gerekse gösteriler dışında Türk kafesi mensuplarının Japon halkından gördüğü ilgi övülmeğe değer bir şekil arz etmiştir.

10 Haziran 1970 ise, Expo 70'de Türk Günü olarak tesbit edilmiştir. O gün sabah 10.30 da Festival Plâza'da çalışan Millî Marşları müteakip Japon Devlet Bakanı ve Refet Sezgin'in konuşmalarını takiben Folklor Ekipleri ve Mehter Takımımızın yaptığı gösteriler hayranlıkla seyredilirken, başka bir salonda da mankenlerimiz Türk elbiselerini teşhir etmişlerdir.

Bu gösteriler sırasında bir Türk seyahat

şirketinin organizasyonu ile sergiye gelen Türk turist grupunun tezahüratı büyük sevince yol açmıştır. Ancak, bu kafiye dahil Zeki Müren'in iki kişi ile birlikte eline bir bayrak alıp reklâmını yapmak için başındaki panama şapka ile televizyona alınan Akçaabat Ekipinin önüne geçmesi yadırganmış, hattâ Grup Şefinin müdahalesine muhatap olmuştur. Daha sonra gazetelerimizde çıkan Zeki Müren hakkındaki Japon halkının ilgisi v.s. gibi reklâm edici yazılar ile yine gruptaki bir ekip gazetesinde hep kendini reklâm ettirmesi üzüntü yaratmıştır. Zira her ekip gördüğü ilgi eşitti ve her ekip de Japonlardan yakın ilgi görmüştü. Zeki Müren'i ise tanıyan bir tek Japon bile vaktü.

Yine o günün akşamı Devlet Bakanı Refet Sezgin'in kaldığı Hotel Plâza'da bir resepsiyon verilmiş buna Osaka'da bulunan bütün Türkler iştirak etmişlerdir.

11 Haziran günü ekipler serbest olarak şehri gezmişler ve 12 Haziran sabahı uçakla Tokyo'ya geçilmiş, akşam 9.30 a kadar Tokyo gezildikten sonra bu saatte oradan barekette Bangkok ve Tahran'a uğranarak 13 Haziran 1970 günü Ankara'ya dönmüştür.

Yurd Dışı Geziler :

İSTANBUL BAKIRKÖY HALKEVİ

Halk Oyunları Grubu Fransa Turu'na Çıkıyor

Türk Halk Oyunları Toplulukları son yıllarda dünyanın dört bir tarafından davetler almakta, bu festival ve şenliklerde büyük varlık göstermektedir. Bunların bir kısmını Dışişleri, bir kısmını da Turizm ve Tanıtma Bakanlığı gönderdiği halde, bazı davetlere de bizzat dernek ve kuruluşlar karşılıklı anlaşmak suretiyle icabet etmektedir.

Bu yıl yine birçok gezi ve memleketimizi tanıtmak imkânı doğmuştur. Çeşitli kuruluşlara ait ekipler Japonya, Yugoslavya, Hollanda, İsveç, Belçika gibi memleketlere davet edilmişlerdir.

Bu arada Fransa Folklor Konfederasyonu'nun davetlisi olarak İstanbul Bakırköy Halkevi Millî Oyun Toplulukları da Güney Fransa şehirlerinde aşağı yukarı gidış gelişle birlikte bir ay sürecek bir gösteri gezisine çıkacaktır.

Geçen yıl Fransa'da Bretagne Bölgesi'nin Brest Şehrinde yapılan Festivalde Elâzığ Ekibimiz Hotel ve Vilde gösteri yaparken

Gezi 24 Temmuz 1970 de başlayacak, 25 Ağustos 1970 de sona erecektir.

Gidiş yolu İstanbul, Kapıkule, Sofya, Niş, Belgrad, Zagreb, Ljubljana, Trieste, Venedik, Milano, Cenova, Nis üzerinden yapılacak, aşağıya aldığımız tarih ve şehirlerde de mahalli bayram ve Uluslar Arası Festivallere katılacaktır.

29 Temmuzda Grasse, 30 Temmuzda Orcieres, 31 Temmuzda Balaruc, 1 Ağustosta Balaruc - Ville, 2 Ağustosta Saint - Cyprien, 3 Ağustosta La Grande Motte, 4 Ağustosta Carnon, 5 Ağustosta Balaruc, 6 Ağustosta Super-Besse, 7 Ağustosta Issoire. 8 - 10 Ağustosta Confolens, 11 Ağustosta Anglet, 12 Ağustosta Capbreton, 13 Ağustosta Seignosse, 14-17 Ağustosta Confolens.

Bilindiği gibi Confolens'de heryıl Fransa'nın en büyük Uluslar Arası Festivali yapılmaktadır.

İstanbul Bakırköy Halkevi bu şenlik ve festivallere memleketimizin 10 ayrı bölgesine ait oyunla katılacaktır. Kafilenin İdarî Başkanlığını Halkevi Başkanı Orhan Tuğravul, Teknik Başkanlığını da Bakırköy Halkevi kurucularından, İstanbul Halk-evleri Koordinasyon Kurulu üyesi ve dergimizin sahibi ve genel yayın müdürü İhsan Hınçer yapmaktadır.

T. F. A.

Şenlikler :

3. İstanbul İlkokullar Arası Folklor Şenliği

Yazan : Üstün GÜRTUNA

Üçüncü İlkokullar Arası Folklor Şenliğinde birinci olan Anafartalar Okulu Erzurum Ekibi

21, 22, 25, 26 ve 29 Mayıs 1970 günleri İstanbul yine bir bayram şenliği içinde geçti. Türk Ticaret Bankası ile İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü'nün birlikte hazırladıkları 3. İstanbul İlkokullar Arası Folklor Şenliği, geçen yıllara nispetle daha geniş bir ilgi gördü. Şenliğe binî aşkın çocuğumuz ve altmışa yaklaşan okul katıldı.

Şenliğin birinci günü bütün okullar bölge giyimleriyle süslenen kamyonlara binerek önce Vali Vefa Poyrazlı ziyaret etmiş, bir buket vermişler. Burada geçen yılın birincisi Cemal Gürsel İlk Okulu Eğin Ekibi beş dakikalık bir gösteri yapmış, müteakiben Festival Kervanı Belediye Sarayı'na doğru yola çıkmıştır. Belediye Sarayı'na gelen kafilte bu kez de Belediye Başkanı Fahri Atabey'e bir buket sunmuş, evvelki yılın ikincisi Anafartalar İlk Okulu Erzurum Ekibi havuz üzerindeki plâto da Erzurum Barlarını oynamışlardır. Daha sonra Taksim'e gidilmiş ve Atatürk Anıtı'na çe-

lenkler konularak Hava Harp Okulu Bandosu eşliğinde İstiklâl Marşımız söylenerek Spor ve Sergi Sarayı'na ulaşılmıştır. Daha sonra saat 14.30 da bütün okulların katıldığı açılış töreni yapılmıştır.

T. Ticaret Bankası Genel Müdürü Turgut Sızmaoğlu'nun yaptığı açılış konuşmasından sonra ilk gün Erenköy İlk Okulu (Elâzığ), Bakırköy İlk Okulu (Gaziantep), Kurtköy İlk Okulu (Siiifke), İcadiye İlk Okulu (Bayburt), Pendik İlk Okulu (Van), Zühtüpaşa İlk Okulu (Elâzığ), Şayestekadın İlk Okulu (Gaziantep), Güzelcehisar İlk Okulu (Kars), Özel Fatma Ana ve İlk Okulu (Bayburt), Mehmet Karmancı İlk Okulu (Siiifke), Abdurrahmangazi İlk Okulu (Elâzığ), Çengelköy İlk Okulu (Ege Bölgesi Zeybekleri) ile Muhsine Zeynep İlk Okulu (Van) oyunlarını oynadılar.

İkinci gün ise Harun Reşit İlk Okulu (Gaziantep), Başarı İlk Okulu (Gaziantep), Özel Cavuşoğlu Koleji (Bayburt), Maçka İlk Okulu

(Silifke), Fatih İlk Okulu (Kars), Nilüfer Hatun İlk Okulu (Van), Aramyan - Uncuyan İlk Okulu (Kars), Özel Dost İlk Okulu (Sivas), Selim Sırrı Tarcan İlk Okulu (Elâzığ), Tevfik Fikret İlk Okulu (Gaziantep), Özel Işın İlk Okulu (Bayburt), Denizabdul İlk Okulu (Silifke), Büyükdere İlk Okulu (Kars), Anafartalar İlk Okulu (Erzurum), Yavuzevler İlk Okulu (Artvin) ve Özel Tarhan Koleji (Gaziantep) bölge oyunlarını sundular.

Üçüncü gün Devrim İlk Okulu (Gaziantep), Faik Reşit Unat İlk Okulu (Bayburt), Mehmet Âkif İlk Okulu (Gaziantep), Mahmutpaşa İlk Okulu (Kars), Küçükakkal İlk Okulu (Erzurum), Kadırga İlk Okulu (Silifke), İshakağa İlk Okulu (Artvin), Cemal Gürsel İlk Okulu (Eğin), Moda İlk Okulu (Elâzığ), Özel ABC İlk Okulu (Bayburt), Tevfik Kut İlk Okulu (Bitlis), Kurtuluş İlk Okulu (Ege Bölgesi Zeybekleri), Küplüce İlk Okulu (Karadeniz) ile Hasan Âli Yüceci İlk Okulu (Kars - Azerbaycan) danslarını oynamıştır.

Elemelerin dördüncü ve son gününde Nureddin Teksan İlk Okulu (Elâzığ), Mustafa Necati İlk Okulu (Artvin), Özel Sezin İlk Okulu (Kars), Selimiye İlk Okulu (Van), Sultantepe İlk Okulu (Ege Bölgesi Zeybekleri), Şehit Kubilây İlk Okulu (Silifke), Zübeydehanım İlk Okulu (Elâzığ), Teşvikiye İlk Okulu (Kars), Kalamış İlk Okulu (Erzurum), Bahariye İlk Okulu (Bayburt), Sultanahmet İlk Okulu (Kars), Sinanpaşa İlk Okulu (Elâzığ), Beylerbeyi İlk Okulu (Erzurum - Bayburt) ve Halil Rüştü İlk Okulu (Kars) halk oyunlarını takdim etmişlerdir.

İhsan Hınçer (Başkan), Sadı Yaver Ataman, Fikret Değerli, Selâhattin Demirci, Vedat Demirci, Bedia Kılıç, Cahit Öztelli, Behzat Tuncer, Neriman Tüfekçi, Mustafa Türk, Âli Yalkın ve Rebii Yücesoy'dan kurulu jürinin verdiği puan toplamasına göre, Bahariye, İshakağa, Cemal Gürsel, Özel Kültür, Nureddin Teksan, Özel ABC, Mustafa Necati, Pendik, Anafartalar, Teşvikiye, Zühtüpaşa ve Özel Fatma Ana Okulu ekipleri finale kalmışlardır.

Finali İstanbul Millî Eğitim Müdürü Âli Yalkın bir konuşma ile açmış, bunu takiben ekipler sırasıyla oyunlarını oynamışlardır.

29 Mayıs 1970 günü yapılan finalde aldıkları puanlara göre dereceler şu şekilde neticelenmiştir:

1. Anafartalar İlk Okulu,
2. Pendik İlk Okulu
3. Cemal Gürsel İlk Okulu
4. Özel ABC İlk Okulu
5. Bahariye İlk Okulu

Bunları da sırasıyla şu okullar takip etmiştir: Teşvikiye, Mustafa Necati, Özel Fatma Ana, Zühtüpaşa, İshakağa, Nureddin Teksan ve Özel Kültür Koleji.

Program bitince jürinin verdiği puanlar tasnif olunurken Bursa Demirtaşpaşa İlk Okulu Kılıç 3 Kalkan, Türk Ticaret Bankası Folklor Okulu topluluğu da Silifke oyunlarını sunmuşlardır.

Programı İstanbul Radyosu spikerlerinden Erdöl Boratop takdim etmiş, saha âmirliğini Ethem Günel, yardımcılıklarını da Dursun Akın ile Hüseyin Pehlivan yapmışlardır.

Tertip Heyeti Turan Ülkümen (Başkan), Üstün Asutay, Rebii Baraz, Kâmil Özkurt ve Sıtkı Şanoğlu'ndan kurulmuştur. Tertip Heyeti programı aylarca önce en ufak teferruatına kadar hazırlanmış ve hiç aksamadan jeraat safhasına intikal ettirmiştir.

Derece alanlara kupaları dağıtılmadan önce Türk Ticaret Bankası Umum Müdürü Turгут Sızmaçoğlu ile Jüri Başkanı İhsan Hınçer birer konuşma yapmışlar, daha sonra armağanlar dağıtılmıştır.

Bu güzel ve başarılı şenliği düzenleyenleri, çocuklarımızı ve emeği geçenleri bütün kalbimizle tebrik ederiz.

D Ü Z E L T M E

Sayın Hikmet Dizdaroğlu'nun, derginin 251. sayısında çıkan **Çeç Kalmış Bir Cevap** — II başlıklı yazısında birtakım dizgi yanlışları olmuştur. Bunlardan birinde;

«Kaçırık fırsatı gelmez elimе dizesiyle».

Kaçırık fırsat gelmez elimе dizesi yer değiştirmiştir (s. 5648. sütun: 2. b fıkrası).

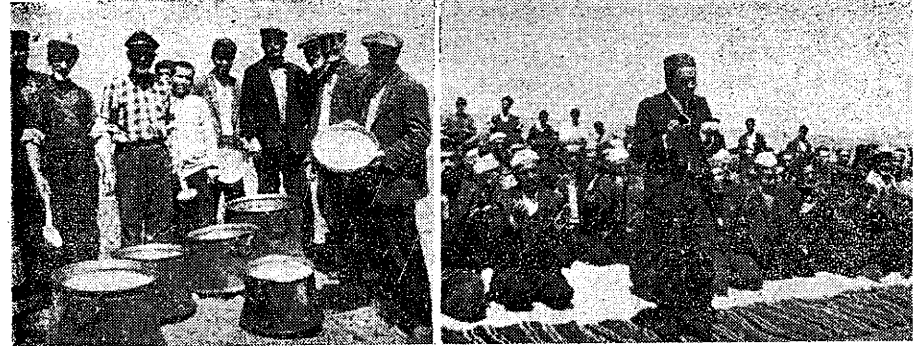
Ayrıca, birinci dizedeki «Kaçırık» sözcüğü de «Kaçırım» biçiminde dizilmiştir.

Öteki dizgi yanlışları, okuyucuların kolayca farkına varabilecekleri niteliktedir. Düzeltir, özür dileriz.

Gelenekler, İnanışlar :

Delice - Hacıobası Köyünde Yağmur Duası

Yazan : Gülali AYDINOĞLU

Delice — Hacıobası köyünde yemek pişirilen kazanlar ve yağmur duasına katılanlar

Bu yıl Orta Anadolu bölgesine kışın hiç kar düşmemiş, ilkbahar da kurak geçmişti. Büyük bir kuraklık her tarafı yakıp kavurmuştu. İlkbaharda ekilenler bitmediği gibi, sonbaharda ekilen ekinler de sarııp solmaya başlamıştı. Bu durum tüm köylü çiftçileri endişelendirmiş, üzümüştür. Modern tarım ve sulama tesislerinden yoksun, ilkel bir tarımsal düzen uygulayan çiftçiler her yerde «yağmur duası» na çıkmaya başladılar. Tüm yaşamını ektiği 30-40 dönümlük tarlaya bağlayan Hacıobası köyünde de yağmur duasına çıkılmasına karar verildi. Gerçi, köyün 2 km. doğusunda Delice Çayı deli deli, çağlaya çağlaya akıyordu ama, Hacıobası Köylüleri o çaydan yararlanmasını bilmiyor, Delice akıyor, onlar da bakıyor, sonunda yine Allah'tan rahmet diliyorlardı.

Geçen yıllardan çok farklı ve değişik yapılan yağmur duasına bir hafta hazırlık yapıldı. Köyün varlıklı ailelerinden 5 tane kurbanlık keçi alındı. Evlerden bulgur, yağ ve eknek toplandı. Geçen yıldan kalan kabaklar kırılarak atıldı. Eski kabakların mevsimi geçtiği için saklandıkça rahmet (yağmur) düşmeyeceğine inanıyorlardı. Dua'dan 3 gün önce, 3 gün oruç tutuldu. Yağmur duasına çıkılacağı gün de herkesin eski elbise giyeceği tüm köylüye sahik verildi. Ayrıca, Delice Müftülüğüne, Delice Kazası, Alıcılı, Coğuş ve Yaylayurt köyleri halkına da duaya çıkılacağı gün sahik verilerek gelmeleri istenildi.

«Yağmur Duası» yapılacak gün erkenden köylü camide toplandı. Köy İmamı Muharrem Güleç, vaaz yaptı, çeşitli konularda bilgi verdi, birlik ve beraberliğin, iyilik, doğruluk, dürüstlük, çalışkanlık ve namusluluğun erdemlerini anlattı, duanın nasıl yapılacağını öğretti. Camiden sonra hep birlikte, tekbir getire getire vola çıkıldı. Mezarlığa gelindiğinde dua edildi ve yağmur duasının yapılacağı «Damlacanın Depesi» ne çıkıldı. Kurbanlar kesilerek kazanlar kuruldu, kurban eti ve bulgur pilavları pişmeğe başladı. Köyün tüm çocukları, buzağı ve kuzuları da oraya getirildi. Buzağı, kuzu ve çocuk sesleri birbirine karışır da Allah onların yüzü suyu hürmetine belki hayırlı bol bir yağmur yağdırır inancıyla...

Biraz beklenildikten sonra Delice Müftüsü Abdurrahman Özkul, İmam Hüsameddin Kocabay, Alıcılı Köyü İmamı ve halkı da geldiler. Müftü Abdurrahman Özkul, «Birlik, beraberlik ve çalışmak» konulu bir konuşma yaptı. Çalışmanın erdemlerini ayrıntılı olarak anlattı ve dedi ki, «Delice Suyu burada akarken, yağmur duasına çıkmak yersizdir. Ama sulama imkânın yoksa elbetteki tüm âlemleri varatan Allaha yalvarıp yağmur talep edeceğiz. Fakat herşeyin başında çalışmak» diye konuştu. Müftünün konuşmasından sonra halk yuvarlak bir halka meydana getirip sıra oldu. Tüm halk birbiri ile tekbir getirerek tokalaştı, görüştü, dargınlar ve küsler barış-

Çorum Oyunlarından Çekirge

Yazan : Mustafa SUCUOĞLU

Çorum; Orta Anadolu'da etrafı dağlarla çevrili geniş bir yayla üzerine kurulmuştur. Nüfusu elli bine yaklaşmakta olup, gündün güne sür'atle gelişmektedir. Hitit medeniyetinin beşiği olan Çorum, Türkiye'nin tarihi yapıtları ve folkloru çok zengin olan şehirlerinden biridir. Halkının gelir kaynağını ekseriyetle hububat teşkil etmektedir. Meyve bahçeleri ve bağları da çok olduğu halde, istikrarlı hava şartları yüzünden, meyve geçim ürünü olamamaktadır. Ekseriyetini çiftçilerin teşkil ettiği halkı, bütün ümitlerini hububatın verimli olmasına bağlamıştır. Yağışlar kıt olunca, yağmur dualarına çıkar. Mahsul olgunlaşır, küfü küfü esen poyrazla altın renkli başaklar deniz gibi dalgalanmaya başlarlar. İşte bu sıralarda bir ÇEKİRGE sürüsü kara bulut gibi mahsulün üzerine çöker ve bütün ümitleri söndürür. Halk tüfek atıp tenekeler çalarak gürültülerle bu afeti tarlalarından uzaklaştırmaya çalışır. ÇEKİRGE sürüsü kara raya arka ayaklarını turpan gibi kullanarak, mahsulü biçer mahveder, kılığa bile sebep olabilir.

Çorum halkının bu zararlı mahlûktan o

tırılmış oldular.

Delice - Karabekir Camii İmamı Hüsamed-din Kocabay de «Tevekkül ve Dua» konulu bir konuşma yaptı.

Köyümüz İmamı Muharrem Güleç de, «Müslümanlıkta küs gezmenin günah olduğunu, birbirlerimizle iyi geçinmemiz lâzım geldiğini ve kimsenin aleyhinde fena düşünmek gerektiğini» anlattı.

Öğle namazı kıldıktan sonra, herkes iki rekât namaz kıldı ve Müftü Abdurrahman Özkul'dan başlamak üzere hocaların hepsi sırasıyla dua ettirdiler. Tüm halk, çocuklar «Amin» dediler. Geçen yıllarda ve birçok yerlerde olduğunun aksi bu yıl ellerin parmakları yukarı olmak üzere dua ettirildi. Dua bittikten sonra yemekler (Bulgur pilâvi, kurban eti) yendi ve herkeste bir ümit geri köye gelindi. Yağmur duası böylece 3 gün devam etti ve dördüncü gün Allahın emri ile doyasıya yağmur yağdı.

★

Yağmur duası. Peygamberimiz Haz. Mu-

hammed'den beri devam etmektedir. Kuraklı-ğın hüküm sürdüğü yılda Haz. Muhammed Cuma namazında vaaz verirken cemaattan birisi «Ya Muhammed, bu yıl çok kurak oldu. Ektiklerimiz kuruduğu gibi, sular da çekildi, neredeyse hepimiz susuzluktan öleceğiz. Dua et de yağmur yağsın» diye yalvardı. Peygamberimiz dua etti, cemaat amin dedi ve bir hafta devamlı yağmur yağdı. Bu defa da evler çökmeğe, tarla, bağ ve bahçeyi seller götürmeğe başladı. Yine Haz. Muhammede dua edip yağmuru durdurmasın diye dua edildi. Haz. Muhammed dua etti, yağmur kesilmiş oldu. O zamandan beri insanlar kurak olunca yağmur duasına çıkarlar.

★

Kars'ın Posof kazasında yağmur duasına çıkmadan önce tenişir (ölü yıkanılan tahta) suya sokulur. 70 tane çay taşı okunarak, hiç günah işlememiş gençliğinden beri hiçbir canlı ile gayrimesru cinsi münasebette bulunmamış kimseye suya atılır ve yağmur yağacağına inanılır...

Çorum Oyunları renkli ve çeşitlidir. Yukarıda Çorum Ekiplerinden biri Dilata'yı oynarken.

lenir eller bırakılır eşler birbirlerine dönerler, eller kalçada karşılıklı önce sağ omuzlar, müziğin temposuna uyularak, birbirlerine değecek şekilde yaklaşırlar, sonra aynı hareket diğer omuzla da tekrarlanır. Daha sonra eşler karşılıklı sağ ellerini avuç içleri birbirine değecek şekilde yukarı doğru uzatırlar. Bu hareket yapılırken başlar yukarı doğru kaldırılır, gözler elleri takip eder. Aynı hareket sol ellerle de yapılır. Davul zurna susar.

Çekirgeyi haylamadan getirler
Çekirgeye güle güle ölürlər
Eğri butlu sivri butlu ÇEKİRGE
Maltın ortağı mısın ÇEKİRGE
Canının ortağı mısın ÇEKİRGE

Davul - zurna tekrar çalmaya başlar. Oyuncular önce kendi ellerini birbirine çarpıp sıçrılar sonra iki ellerini omuz hizasında kaldırarak karşısındaki oyuncunun avuç içlerine vururlar. Daha sonra sür'atle dönerek öbür taraflarındaki oyuncu ile de aynı hareketi tekrarlarlar. Bu arada oyuncuların teşkil ettiği halka da sağdan sola doğru dönmektedir. Bu figür bitince oyuncular ayakları yarı sık vaziyette oldukları yerde dururlar eller derhal omuzlara atılır bir an tempoya uygun

şekilde yavlanır. Oyuncular hep birden sol ayaklarını yere vurup halkanın ortasına doğru uzatırlarken vücutlarını da geriye doğru atarlar. Sol ayak yerine çekilirken vücut dairenin içine doğru bükülür, sağ ayak geriye doğru fırlatılır. Bu figür, halka dönerken, bir kaç defa tekrarlanır. Bu arada oyuncular hep birden (hey... hey... hey...) diye bağırırlar. Halka baş oyuncudan itibaren bölünerek turna katarı gibi tek sıra halinde dizilen oyuncuları, vücut biraz öne bükük, bir el öne doğru uzatılmış, diğer el arkada tek ayak üzerinde diğer ayak geriye doğru fırlatılarak ÇEKİRGE gibi zıplaya zıplaya yürümeye başlanılır. Bu figür sağlı sollu tekrarlanarak oyun mahalli terkedilir.

ÖZÜR

Dalgınlık sonucu 246. sayımızdaki sayfa numaramız 5499 dan başlayıp 5526 da biteceği yerde yanlışlıkla 4999 numaradan başlatılarak 5026 numarada bitirilmiştir, bu yanlışlık 247. sayımızda düzeltilmiştir. Cilt sonundaki «İÇİNDEKİLER» kısmında da yazar adları hanelerinde bu yanlışlık parantez içinde belirtilmiştir. Düzeltir, okurlarımızdan özür dileriz.

Ayşe - Fatma Kuzular

Derleyen : Dr. Edip KIZILDAĞLI

Bir keçinin iki yavrusu varmış, her sabah yaylıma giderken yavrularını ağıla kapatır ve sıkı sıkı tenbih edermiş:

— Sakın kapıyı tanımadığınız kimseye açmayın. Ve gidermiş.

Akşam üzeri ağıla dönerken de tâ uzaklardan bir türkü tut-

tururmuş :

— Ayşe, Fatma kuzular Memek doldu sızılar.

Boynuzumda ot getirdim

Memeğimde süt getirdim.

Açın kızlar açın...

Kuzular annelerinin sesini tanır ve kapıyı açarlarmış.

Bir gün bir kurt bu

manzarayı görmüş ve türküyü öğrenmiş. Kuzuları yemek için bir akşam erken erken ağıla damlamış :

— Ayşe, Fatma kuzular Memek doldu sızılar.

Boynuzumda ot getirdim

Memeğimde süt getirdim.

Açın kızlar açın...

Kuzular sesin kabalığından ve vaktin erken olmasından şüphelenmişler:

— Göster kuyruğunu, demişler. Kurt kuyruğunu sallamış.

— Sen annemiz değilsin, açmayız, demişler.

Ertesi gün kurt bir kuzu kuyruğu bulmuş, bu defa aynı sözleri tekrar etmiş, yavrular gene şüphelenmiş.

— Göster kulağını, demişler. Göstermiş, gene tanımışlar. Kapıyı açmamışlar. Kurt bu defa kulak takmış. Gene tanımışlar, velhasıl kurt tam bir kuzu postuna sarınmış. Son olarak yavrular:

— Göster dişlerini, demişler, kurt dişlerini göstermiş, bakmışlar kurtuluş yok.

— Evet sen annemizsin, fakat anahtar ağacın altında. git. al. aç.

Düğünler ve Düğün Türküleri :

Ümiteli Köyünde Kına Gecesi

Derleyen : Şevki KEPENEK

Düğünler, daha çok cumartesi ve pazar günlerine raslatılır ve iki gün sürer. Cumartesi gecesi eğlence yerinde gelinin arkadaş ve aretleri (1) eğlenmeden sonra bir müddet kendi aralarında gelinle birlikte oynarlar. Daha sonra evin uygun bir odasına çekilirler. Bu odaya gelinin yakınları ile ilâhî söyleyen yaş kadınlar gelirler. Geline yalnız başına bir köşeye oturturlar ve orada oynayan arkadaşlarını seyredir. Bir müddet sonra oyun bitince sıra geline kına yakmağa gelir. Bir yandan geline kına yakılırken bir yandan da ilâhîciler ilâhî söylerler.

Vurum kızın kınasını
Çağırın gelsin anasını
Ha vallahi «hu» diyelim
Gelin kınan kutlu olsun
Sağdıgım inek sütlü olsun
Sen uyu bülbül ben uyanayım.

Gelin sana ne yarasır
Al üstüne mor yarasır
Gelin alıcıya yol yakışır

Naşrapayı (2) susuz koydu
Evlerimizi kızsız koydu
Atladı gitti eşiği
Sofrada kaldı kaşığı
Gitti evin yakışığı
Ha vallahi «hu» diyelim
Sen ağla gelin ben yanayım.

Yukarıdaki ilâhî ihtiyarlar tarafından söylenirken 3-5 areti de gelinin ellerine ve ayaklarına kına yakarlar.

demişler.

Meğer orada bir Karabaş, bir çoban köpeği varmış. Kurt köpeği görünce artık kuzuları yemekten vazgeçerek kaçmış, bir daha da a-

Daha sonra gelinin arkadaşlarına ve isteyenlere de kına yakılır.

Ak bakırlar susuz kaldı
Anay evler kızsız kaldı
Bir kızım var eller aldı

İstanbul'un develeri geç gelir
Şimdi sana el kapıları güç gelir
İstanbul'un ortasında Beşiktaş

Ne annen var, ne baban var, ne kardaş.

Bu ilâhî kına gecesinde de söylenirse de daha çok düğünün ikinci gecesi gelinin düğün alayına çıkarıldığı sırada yakınlarının ağzından söylenir. Öndeki bir ilâhîci kadın yukarıdaki ilâhîyi söylerken elinde 6-10 tane yanar mum bulundurur. Tek sıra halinde gelinin arkadaşları, yengesi ve en geride gelin ilâhîci kadını takip ederek düğün alayının ortasına gelirler. Bu sırada gelinin, yengesinin ve arkadaşlarının ellerinde yanar vaziyette birer ikişer mum vardır.

Gelin, başında gelinlik tacı, ellerinde beyaz ipek eldivenler, alında pul vardır. Yüzü makyajlıdır. Elbisesi bordo veya pembe çiçekli kadifedendir. Gelinin yüz hatları ise üzgün fakat mağrurdur.

(1)Aret: Dost, (2) Naşrapa: Maşrapa, su içmeğe mahsus kap

1969 Temmuzunda Ümitelinde Zübeyde Erdem (53 yaşında) ve Fatma Kırağaç (48 yaşında)'tan derlenmiştir.

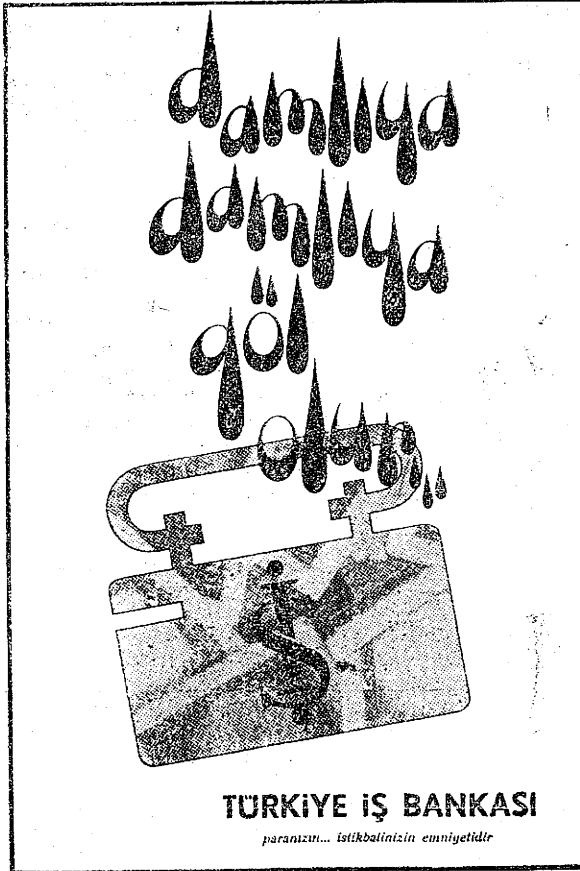
gıla hiç uğramamış.
Anneleri gene tatlı sesi ile:

— Ayşe, Fatma kuzular Memek doldu sızılar.
Boynuzumda ot getirdim

Memeğimde süt getirdim.

Açın kızlar açın...

Deyince kapılar kendiliğinden açılmış...
Tatlı dilin açmayacağı kapı var mı?

İÇİNDEKİLER

(YAZAR ADLARINA GÖRE)

CİLT : XII ★ SAYI : 235 - 252 ★ SAYFA : 5191 - 5696

- AKIN Erol** : Yüksek Tahsil Gençliği Türk Folklor Derneği çalışmaları, Sf. 5407.
- AKİDİL Dr. İnci** : Masal araştırmalarının yol ve amaçları, Sf. 5339.
- AKSEL Malik** : Halk resimlerinde minareler. Sf. 5252 — Menakıb-ı Şah İsmail ve Gülzar, 5457.
- ALPAGUT Bülent** : Prof. Dr. G. Rohlf'sın soruşturmasına cevap, Sf. 5196.
- ALTAR Cevad Memduh** : Yönetken'in ardından, Sf. 5224.
- ARSEVEN Veysel** : Yönetken için: Ölümsüz olmak, sonra ölmek, Sf. 5226 — Folklorcularımız: Sadi Yaver Ataman, 5346 — Artvin - Yusufeli türkülerinden birkaç örnek, 5429.
- ARSLANOĞLU Cemender** : Posof köylerinde güreş, Sf. 5322.
- ARSLANOĞLU Nefise** : Posof'ta yemek adları ve pişirildiği yerler, Sf. 5575.
- ASARKAYA Sebatt** : Türk Millî Oyunlar Derneği'nin Bretagne (Batı Fransa) gezisi, Sf. 5452.
- AŞKUN Vehbi Cem** : Bilmecelerimiz, I, Sf. 5219, — II, 5443.
- AND Metin** : Anadolu'da seyirlik köylü oyunları (VI), Sf. 5268 — «Türk Gölge Oyunu» ve Nureddin Sevin'in yanlışları, 5423 — Bir oyun ve Nasreddin Hoca bibliyografyasına ek, 5485 — Anadolu'da seyirlik köylü oyunları, (VII), 5613.
- AYALDI Kemal** : Türk Atasözlerinde çocuk, Sf. 5615.
- AYDINOĞLU Gülâh** : Posof'ta yılbaşı âdetleri, Sf. 5192 — Kars'ın Pırsak köyünde Nevruz, 5298. Delice - Hacıobası Köyünde yağmur duası, 5685.
- AYLAN Gürkal** : XIII. Kültür Şenliğinden izlenimler, Sf. 5435.
- AYATÇ İzzettin** : Diyarbakırdan mâni ve atasözleri, Sf. 5280.
- BABAN Cihat** : Behçet Kemal, Sf. 5536.
- BAHÇECİ Mehmet** : «Türk Halk Müziği Kitap ve Makaleler Bibliyografyası» kitabı hakkında, Sf. 5400.
- BÂLİ Muhan** : Atışma birincisi âşık Yaşar Reyhani, III, Sf. 5239.
- BARANSELİ Zenger Mahir** : Kars'ın Çağlar'ı, Sf. 5558.
- BARLOK İsmet** : Elâzığ ve folkloruna kısa bir bakış, Sf. 5592.
- BAYRAK İbrahim** : Tortum mânileri. Sf. 5324.
- BEYAZ Sadık** : Saz Şairi Rizeli Kâhya Salih, Sf. 5463.
- BİRDOĞAN Nejat** : Kağızmanlı Hüfzî ve hakkındaki eleştiriler, Sf. 5292 — Çağlar Usta da gitti, 5541 — Köroğlu anlatımlarında deyimler, atasözleri ve tekerlemeler, 5600.
- BORCAKLI Ahmet** : Cenova'da yapılan Uluslararası kongrede Karagöz hakkında verdiğimiz bildiri hakkında rapor, Sf. 5661.
- BURDURLU İbrahim Zeki** : Dede Korkut Hikâyeleri'nde sıfatlar ve sıfat takımları, Sf. 5236 — Dede Korkut Hikâyeleri'nde «gibi, benzer» edatları ve «gibi» li zarf tümeleçleri, 5342 — Behçet Kemal Çağlar'a ait anılatım, 5537.
- ÇAĞLAR Behçet Kemal** : Hacı Bektaş Veli Velâyetnamesi ve şerefine yapılan törenler, Sf. 5247 — Folklor'un aynasında Türk insanı (I), türküleri, töreleri, oyaları, 5544 — (II), Halk Oyunları, 5571.
- ÇAĞLAR Fikret** : Ağabeyim Behçet Kemal Çağlar'ın hayatı ve eserleri, Sf. 5528.
- ÇETİN Nebahat** : Ağrı Dağı efsânesi, Sf. 5578.
- CİNLİOĞLU Halis** : Tokat'ta ziyaret yerleri ve usulleri, Sf. 5201.
- DAMACI Raci** : Sen de yaz dediler (Behçet Kemal için), Sf. 5548.
- DEDE Behçet** : Erzurum halk dualarından örnekler, Sf. 5345.
- DELİGÖZ Haydar** : Bir Amasya masalı: İmmü Gürsün, Sf. 5410.
- DİKTÜRK Gülsen** : Türk gölge oyunu Karagöz - Hacıvat ve arkeolojik hakikatler, Sf. 5626.
- DIZDAROĞLU Hikmet** : Kitaplar arasında: «Bayburtlu Hicranı», Sf. 5397 — Tür mü,

ARAŞTIRMALARI

- biçim mi, 5500 (5000 yanlış) — Geç kalmış bir cevap, (I), 5621 — (II), 5648
- DOĞANÇ Ayhan** : Folklor'da kamyon ve kamyonet, Sf. 5303 — Eski Romen kasabalarında Türk kahveleri (Judetz'den çeviri), 5260.
- ELÇİN Prof. Dr. Sükrü** : Akçaabat köy orta oyunları, Sf. 5405. — Çorum'da oynanan üç çocuk oyunu, 5484 — Kozan köylerinde oynanan Arap Oyunu, 5590 — Tepegöz'ün. Beşiri rivayeti, 5671.
- ERKİLİÇ Muammer** : Kazankaya efsânesi, Sf. 5637.
- ES Selçuk** : Konyalı Âşık Mehmet Yakıcı'nın bir şikâyet - destanı, sf. 5679.
- ESİ Neslihan** : 1969 Ohrid Festivali ve Yüksek Tahsil Gençliği Türk Folklor Derneği, Sf. 5374.
- EYÜBOĞLU İsmet Zeki** : Karadeniz türkülerinde ses değişimleri (I), Sf. 5281 — (II), 5311.
- FEHİR Dr. Géza** : Macaristan'da Türk zanaatları ve tesirleri, I, Sf. 5197, II, 5227.
- FINDIKOĞLU Ord. Prof. Dr. Ziyaeddin Fahri** : «Erzurum Üstüne» adlı bir eser, Sf. 5390.
- GÜLEÇ Azmi** : Türk tarım folkloruna giriş, Sf. (I) 5624. — (II) İklim ve iklime dair Ata sözleri, deyimler, 5675.
- GÜLEÇ Hamdi** : Bayburt'ta Dikmetaş efsânesi, Sf. 5562.
- GÜNFY Efâtun Cem** : Bir Çağlar'ımız vardı, çağladı, gitti, Sf. 5532.
- GÜR Mehmet Hilmi** : Halkevleri müfettişi Çağlar, Sf. 5551 — Eğinde Başlık ve baş süsleri, 5654.
- GÜRTUNA Üstün** : İstanbul Liseleri halk oyunları varışması: — Şişli Terakki Lisesi'nin düzenlediği folklor şenliği, Sf. 5634. — 3. İstanbul İkkokullar arası Folklor şenliği, 5693.
- GÜVER Mehmet** : Kadiri'nin Aşağı ve Yukarı Farahtürk Köyleri tekerlemeleri, Sf. 5503 (5001 yanlış).
- GÜZELBEY Cemil Cahit** : Gaziantep'te kimi hayvanlara ilişkin efsâneler, Sf. 5588.
- GÖRMÜŞ Şükür** : Karadeniz Maçka'sından inanışlar, Sf. 5628.
- GÖZAYDIN Nevzat** : Hacı Murat Kuşu (baykuş) hakkında efsâneler, Sf. 5234 — Üç uçar hayvan efsânesi, 5466.
- HİNÇER Bora** : Türk Folklor Kurumu'nun yıllık kongresi. Sf. 5241 — İstanbul'da yapılan Halk Oyunları gösterileri, 5284 —
- Halk Oyunları Derneklerinin başarılı çalışmaları, 5348 — Samanyolu ve Fransızlar, 5363 — Fransız Bretagne Folklor Grubu İstanbul'da, 5436 — Malik Aksel'in retrospektif resim sergisi, 5512 (5012 yanlış), — Çağlar'ın ardından, 5540.
- HİNÇER Çora** : Türk Millî Oyunlar Derneği ve Fransa gezisi, Sf. 5369 — İstanbul'da yapılan Millî Folklor Estiüsü Folklor Kurusu, 5426 — Dördüncü Türkiye Âşıklar Bayramı yapıldı, 5493 — İhsan Mermerci Lisesi Halk Dansları çalışmaları, 5596. — Halk Dansları Ekiblerimiz Japonya'da, 5680
- HİNÇER İhsan** : Romanya Printiza Devlet Folklor Topluluğu Türkiye'de — Sosyal Dayanışma Derneği Halk Oyunları yarışması — Türk başlıkları ve elbiseleri sergisi, Sf. 5212 — Tulum ve bir tulum çalıcısı: Remzi Bekâr, 5288 — İstanbul İkinci İkkokullar Arası Folklor Şenliği, 5316 — Türk - Fransız Halk Dansları Grupları değişimi, 5359 — Türk Halk Oyunları Topluluklarımızın giyimleri, 5360 — Yurd dışında Halk Oyunları Gruplarımızın başarıları, 5415 — Hiltonda iftar — Millî Folklor Enstitüsü'nün Karagöz sergisi, 5483 — Türklerde yüzgörümlüğü ve ağırlık, 5499, (4999 yanlış) — Behçet Kemal Çağlar'a dair, 5555 — Cahit Üztelli Millî Folklor Enstitüsü'nden ayrıldı, 5655.
- IRMAK Ord. Prof. Dr. Sadi** : Behçet Kemal Çağlar, Şahsiyeti ve Hayatı, 5527.
- İŞİKOĞLU Kemal** : Karaozü Köyü düğünlerinde kına gecesi, Sf. 5515 (5015 yanlış).
- İŞITMAN Mahmut** : Âşık Nazî, Sf. 5401 — Karaca Oğlan'ın yayınlanmamış dört şiiri, 5645.
- İNAN Abdülkadir** : Devran Beg Açıoğlu'nun hâtıra defterinden, Sf. 5585.
- JUDETZ Eugenia Popescu** : Eski Romen kasabalarında Türk kahveleri, Sf. 5260.
- KARABAŞ Seyfi** : Halk türkülerimiz: İnce yerim ince, Sf. 5220 — Bir yıldız doğdu yüceden, 5294.
- KARAHAN B. Sıtkı** : Hekimhan'dan altı efsâne, Sf. 5438.
- KARAMANBEY Çetin** : Türk Halısında küffî yazılar, Sf. 5504 (5004 yanlış).
- KARASÜLEYMANOĞLU Ahmet Aydın** : Artvin'de yapı daveti, Sf. 5428.
- KARTAL Numan** : Üç haylaz masalı, Sf. 5215 — Tavuk Çobanı Dede masalı, 5252 — Bir Kandıra masalı: Kanbur Köse, 5327.

- KAYA Erol** : Van beddua'ları, Sf. (IV), 5207.
KAYA Şahver : Artvin ve Murgul'da baskın, Sf. 5193 — Ağır basan, 5612.
KAYA Vahap : Van'da köse oyunu, Sf. 5511 (5011 yanlış).
KEPENEK Şevki : Ümiteli Köyünde kına gecesi, Sf. 5689.
KIRZIOĞLU Dr. M. Fahrettin : Bir Erzurum cöngünde atasözleri ve halk şairleri, Sf. 5285 — Kars'a ait efsaneler, 5449.
KIZILDAĞLI Dr. Edip : Hatay'da çocuk masalları, Sf. 5299 — Hatay'da Ramazan hikâyeleri, 5494 — Lokman Hekim'in kitabından birkaç örnek, 5586. — Hatay'dan Ayşe - Fatma Kuzular masalı 5688.
KOLUKİSA Enver Aydın : Afşar Folkloru'ndan örnekler, Sf. 5631.
LECOTTE Roger : 1968 Fransa Confolens Folklor Festivali, Sf. 5374.
NASRETTİNOĞLU İrfan Ünver : Afyonkarahisar hamamları, Sf. (I) 5563 — (II), 5602.
NOYAN Doç. Dr. Bedri : Kitaplar arasında: «Kul Nesimi», Sf. 5311 — Bektaşî ve Alevîlerde «Düşkünlük», 5416 — Sevgili «Can» Behçet Kemal için, 5560.
ÖNDER Ali Rıza : Folklorcularımız: Sükrü Elçin, Sf. 5232 — Şerif Baykurt, 5475 — Tomarzalı halk ozanı Ali Kurbıyık, 5566.
ÖNDER Filiz : Folklorcularımız: Ali Rıza Önder, Sf. 5646.
ÖZBAY Ercüment Melih : Yedi uyurlar, sf. 5674.
ÖZDER M. Adil : Ardanuç Kalesi ve nazarla ilgili bir efsâne, Sf. 5200 — Ardanuç Kalesi üstüne başka bir efsâne, 5270 — Posof'tu Aşık Müdamî ve bendeki anıları, 5488.
ÖZDOĞRU Cevdet : Sinop ili köy düğünlerinde güreş, Sf. 5362.
ÖZEL Hayri : Kars'ta Çile Çıkarma, sf. 5672.
ÖZERGİN Doç. Dr. Muammer Kemal : İstanbul yatırırlarına dair, (I), Sf. 5249 — Halk takviminde aylar, 5275 — İstanbul yatırırları (II), 5419 — Bolvadin halk oyunları, 5471 — Türklerde lakap alma âdetine dair, 5583. — XVIII. Yüzyıla ait bir çalgı adları cedveli 5669.
ÖZTELLİ Cahit : Türk Folklorunda veteriner hekimliği araştırmaları, Sf. 5191 — «Şeytan Bunun Neresinde» türküsü ve kaynağı, 5230 — XVII. Yüzyıl aşıklarından Şahin oğlu, 5256 — Yeni bilgilerle Koroğlu, 5277 — Ali Ufki, Karaca Oğlan ve İstanbul, 5308 — Dedem Korkut üzerine bazı düşünce ve görüşler, 5331 — XVI. Yüzyılda Karaca Oğ-

- lan, 5387 — Bir Bilgin'in yanlışları, 5445 — Abdülbâki Gölpınarlı'ya cevabım: Şeyh Bedreddin dolayısıyla, 5477 — Kazan Han'ın övünin yağmalanması, 5516 (Yanlış 5005) — Bir Bilgin'in yanlışları, 5569 — Gölpınarlı ne söylüyor, ne yapıyor?, 5619 — Gölpınarlı ve Yunus Emre, 5643.
ONK Nizami : Aras Boyu ozanlarından Keşişoğlu, Sf. 5432 — Şair Abbas (1873 - 1950), 5631.
OY Aydın : Kitaplar arasında: «Boğe Ağızlarında atasözleri ve deyimler», Sf. 5294 — Behçet Kemal Çağlar için, 5549 — Balabanlık ve Balabanlı köyleri, 5642.
SAKAOĞLU Saim : Bir Konya masalı: Gençlikte mi, kocalıkta mı?, Sf. 5264 — Aşık Ferrahi'yi de kaybettik, 5344 — Kitaplar arasında: «Halk Şiirinde Türler», 5446 — Kitaplar arasında: «Türk Halk Bilmeceleri», 5513 (5013 yanlış) — Tokat atasözleri ve tabirleri, 5558.
SAYGI Osman : Bir Çankırı masalı: Keloğlan ve Altın Bülbül, Sf. 5354.
SELVİ Himmət : Sıraç köyünde yağmur duası, Sf. 5291.
SEVİNÇ Emil : Mahmut Çavuş ile Telli Gelin türküsü hikâyesi, Sf. 5607.
SUCUOĞLU Mustafa : Çorum Halayı, Sf. 5520 (5020 yanlış), — İğdeli Gelin, 5296 — Çekirge oyunu, 5686.
SUNGUOĞLU İshak : Çayda Çıra oyunu ve orijini, Sf. 5319 — Harput'ta Nisan yağmurları, 5647.
SÜRMELE Mehmet : Bir Erzurum masalı: Felek, Sf. 5522 (5022 yanlış).
ŞAUL Mahir : 1968 Fransa Confolens Folklor Festivali (türkçesi), Sf. 5374.
ŞENTÜRK Ahmet : Yeşilyurt'ta bazı hastalıkların tedavileri, Sf. 5288 — Prof. Dr. Rohlf'sın anketine cevap, 5310 — Folklorumuzda tren, 5568 — Malatya'da sülük ile tedavi, 5657.
TANALP Ümran : Erzurum atasözleri, Sf. 5321 — Erzurum mânileri (I), 5518 (5018 yanlış) — (II), 5605.
TANSEL Fevziye Abdullah : Aşık Erhâbi hakkında araştırmalar, basılmamış bir koşma ve destanı, Sf. 5337.
TAŞDEMİR Saim : Arpaçay Atasözleri, Sf. 5524 (5024 yanlış).
TÜRKMEN Fikret : Boğazlıyan'da Türkmen pilâvı, Sf. 5389.
TÜRKOĞLU Sabahettin : Bir Trakya oyunu;

- Mendil, Sf. 5251 — Edirne yöresi oyunları üzerine, 5418 — Van'da tandır âdetleri, 5491.
TOROSLU Abdullah : Gülnar efsânesi, Sf. 5664.
TOROS Taha : L'amitie Turco - Française/ Tarihte Fransız - Türk dostluğu, Sf. 5364.
TÖR Vedat Neditim : Halk Sanatları'nda soy-suzlaşma tehlikesi, Sf. 5641.
TURAN Mustafa : Tarım Folkloru: Tohum bırakma, Sf. 5599.
UĞUR Süleyman : Acıpayam dolaylarında söylenen bir gelin yası, Sf. 5618.
UYGUNER Muzaffer : Kitaplar arasında: «Kul Nesimi», Sf. 5266 — Derleme Sözlüğü'nden deyimler, 5349 — Dr. Rohlf'sın soruşturmasına cevap, 5366 — Kitaplar arasında: «Türk Halk Edebiyatı», 5421 — Atasözleri ve deyimler üzerine iki kitap: «Kazan Türkçesi'nde Atasözleri ve Deyimler», «Boğe Ağızlarında Atasözleri ve Deyimler», 5518 (5008 yanlış).
ÜLKEN Ord. Prof. Dr. Hilmi Ziya : Kendini kültür yaratışına veren şair: Behçet Kemal Çağlar, Sf. 5533.
ÜLKÜTAŞIR M. Şakir : Eski Ramazan davulcuları ve davulcu mânileri, Sf. 5471 — İstanbul'da eski bayram yerleri, 5611.
ÜNVER Ord. Prof. Dr. A. Süheyl : Viyana'da Nasreddin Hoca, Sf. 5404.
YAVUZ Güngör : Boşnak Atasözleri, Sf. 5205.
YAZAR Hasan Tahsin : Demirözü bucağı mâni ve bilmeceleri, Sf. 5659.
YENER Şakir Sabri : Gaziantep Salnamesiyle ilgili bir açıklama, Sf. 5223.
YILDIRIM Sait : Karacabeyin Yenice köyünde «Arazi» oyunu, Sf. 5461.
YUND Kerim : «Madik atmak» deyimini dolayısıyla, Sf. 5510 (5010 yanlış).
YÜCEL Erdem : Muhacir Kadıköy'de Hıdır-

ellez ve mâniler, Sf. 5267 — Muhacir Kadıköy'de kız isteme ve düğün, 5392 — Muhacir Kadıköy Köyü yemekleri, 5629.

BİZE GELEN KİTAPLAR : Sf. 5195 — 5231 — 5259 — 5297 — 5323 — 5336 — 5353 — 5368 — 5388 — 5434 — 5462 — 5482 — 5505 (5005 yanlış) — 5570 — 5589 — 5630 — 5673.

AYIN OLAYLARI : Ciltlerimiz, Sf. 5216 — Türk Millî Oyunlar Derneği 1969 Fransa tırü haritası, 5372 — Le programme de L'association des dances Nationale Turques/Türk Millî Oyunlar Derneği programı, 5373 — Explications Des Dans Folkloriques Turcs/ Türk Folklor Danslarının kısaca takdimi, 5379 — Louis Bonnaud, Limoges Cornemuse'u ve tulum - zurna, 5381 — Okuyucularımızdan özür, 5388 — Eski sayı ve ciltlerimiz, 5411 — İkinci basıkları yapılan ve yapılacak sayılarımız, 5460 — Şubat 1970 sayımız Behçet Kemal sayısı olarak çıkacak, 5472 — Dergimiz-gelecek sayıdan itibaren 125 kuruşa, yıllık abonemiz 15 liraya çıkıyor, 5495 — Behçet Kemal'i sevenlerden rica, 5550 — İstanbul'da Ataköyde bir caddeye Behçet Kemal Çağlar adı verildi, 5560 — Millî Folklor Enstitüsü'nün yeni yeri ve adresi, 5584 — Ankara «Türk Etnografya, Folklor ve Turizm Derneği» yeni yönetim kurulu ve konferansları, 5587 — Türk Folklor Kurumu'nun yıllık kongresi, 5636 — Millî Folklor Enstitüsü Müdürlüğü'ne Avni Özbenli atandı, 5655 — XII. cildimiz de tamamlanıyor, 5660 — Bakırköy Halkvî Folk Dansları Grubu'nun Fransa Folklor Turu, 5683 — Bir düzeltme, 5684. — Sayfa No. Yanlışlarımız için özür, 5687.

Yıllık abonesi: 15,
 altı aylık abonesi: 7,5
 liradır.
 Yurd dışı senelik abone:
 \$ 5, £ 2

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

Basilmiyan yazılar istenince geri gönderilir.
 Dizgi ve basılı:
 DİLEK MATBAASI
 İstanbul T e l : 26 63 78

Sahibi ve Genel Yayın Müdürü : İHSAN HİNÇER

Yazı İşlerini Fiilen İdare Eden Sorumlu Yönetmen :

BORA HİNÇER

Mektup ve havale için adres : Posta Kutusu : 46, Aksaray — İstanbul. Tel : 22 49 74